

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **104**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

7-8

SRPANJ
KOLOVOZ
2012

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@plsavez.hr
http://www.plsavez.hr

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@plsavez.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisak

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotićeve 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@plsavez.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza broj 2360000-1101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi **35 eura**, a uplaćuje se na račun SWIFT: ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj. IBAN za uplate iz inozemstva jest HR4123600001101495742.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@plsavez.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini svim pretplatnicima šalje uplatnica za pretplatu.

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://hps.plsavez.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

316 Što Moslavačka gora nudi planinarima

331 Planinarske čari otoka Mljeta

339 Vodič!

342 Planinarska etika - izvori i povijesni prijevori

Sadržaj

Članci

- 316** Što Moslavačka gora nudi planinarima
Josip Kocet
- 329** Moslavačka gora kao obiteljska destinacija
Matej Perkov
- 331** Planinarske čari otoka Mljeta
Marin Perković i Zdenko Galić
- 335** Makarani na Duuuuuugom otoku
Nikša Maričić
- 337** Dijeta
Zvonko Trdić
- 339** Vodič!
Tomislav Friščić
- 342** Planinarska etika - izvori i povijesni prijevori
Mladen Pisek

Info

- 346** Crnopac (1402 m)
- 348** Karlovačka obilaznica
- 348** Planinarska kuća Apatišan (1015 m)
- 349** Fenomen Anića kuka
- 349** www.pdpsunj.hr
- 349** Vremeplov

Rubrike

- 350** **Obljetnice:** Planinarski križni put (1987 – 2012) – 25. obljetnica
- 352** **Planinarski putovi:** Tečaj za markaciste u Zagrebu i na Medvednici
- 353** **Speleologija:** Ispiti za speleologe i instruktore speleologije te nove speleološke značke
- 354** **Nova izdanja:** Željko Bockovac: Cordillera Blanca – Peru – vodič i priče

Tema broja

Moslavačka gora

Naslovnica

Zadnji metri uspona prema vrhu Kleka, foto: Alan Čaplar

- 355** **Vijesti:** Osnovan Riječki pl. savez, Penjati se mora..., 5 drugog Pohoda slavonskim planinama, Dani dalmatinskih planinara, 10. pohod Beliščanskim podravskim pješačkim putom, HPD »Pliva« proslavilo 50. obljetnicu, Završila planinarska škola gospićkog Željezničara, Obnova vještina prve pomoći za vodiče, Izborna skupština HPD-a »Sisak«, Dan medvjedeg luka, Likovna kolonija na Piclju kraj Zaboka, Na Mrkvištu Dani planinara Ličko-senjske županije

363 **Kalendar akcija**

Što Moslavačka gora nudi planinarima

Josip Kocet, Popovača

Jutarnja magla u dolini, zrake sunca u krošnjama, šume pune cvijeća u rano proljeće, veseli potoci, jezera, pogled s Visa, hladovina, jeleni, srne, divlje svinje, putovi što vrludaju na sve strane, stare gradine, kamene kugle, šumski proplanci, izvori, odmorišta, mir, raskošni zalasci sunca, kišne kapi, blato i prašina, začarana snježna šuma, inje na granama, crvene jagode, sočne kupine, vrganji, lisičarke, sunčanice, kesteni, žamor planinara i izletnika, rika jelena... Sve to možete vidjeti i doživjeti u Moslavačkoj gori.

Moslavačka gora je poput osamljenog otoka u moru pa se vidici s nje šire na sve strane svijeta. Svaki je drugačiji. Vinogradi i Lonjsko polje na jugu, šume, sela, Psunj i Papuk na istoku i sjeveroistoku, a brda prošarana šumama i selima na sjeveru. Medvednica i Ivanščica na zapadu i sjeverozapadu.

Moje druženje s Moslavačkom gorom

Prošlo je već više od petnaest godina otkada sam se počeo ozbiljnije družiti s Moslavačkom gorom.

Put od Podgarića prema Humki

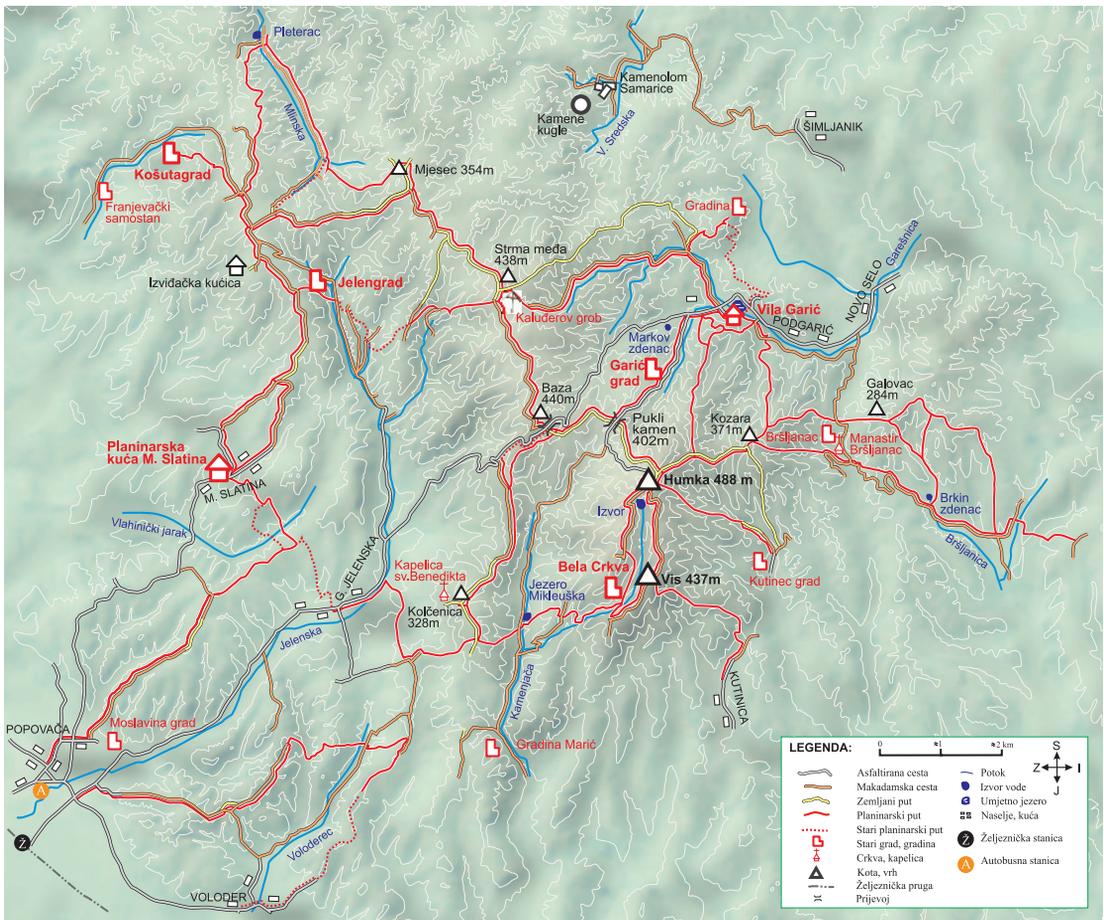
Mnogo smo puta vodili planinare obilježenim planinarskim putovima, ali i onima samo nama poznatima. Mnogi su se od njih jako iznenadili kad su vidjeli što nudi Moslavačka gora. Kad sam je bolje upoznao shvatio sam da malo ljudi zna gdje su sve planinarski putovi te što se na njima može vidjeti - tada je nastala moja prva računalna karta

Bilo je to vrijeme kada se nisam usudio udaljiti stotinu metara od poznate ceste u strahu da se ne izgubim. Pogledavao sam da negdje slučajno nisu divlje svinje. Ljudi kažu da su opasne.

Krenuo sam s planinarima, obilježenim planinarskim putovima. Postupno sam, kako se smanjivao moj strah, sve češće polazio u goru ili sam ili sa suprugom Marijom. Katkad smo šetali poznatim stazama, a katkad istraživali nove putove. Kad je sezona, beremo gljive, kupine, jagode, kestene.

Tijekom vremena markirane su nove staze u okolici Podgarića pa sam krenuo u istraživanje meni dotad nepoznatih kutaka Moslavačke gore, a kad smo upoznali sve planinarske putove, mnoge i više puta, krenuo sam u istraživanje planinarski neobrađenih područja. Mnogo smo puta vodili planinare obilježenim planinarskim putovima, ali i onima samo nama poznatima. Mnogi su se od njih jako iznenadili kad su vidjeli što nudi Moslavačka gora.

Kad sam je bolje upoznao shvatio sam da malo ljudi zna gdje su sve planinarski putovi te

Zimsko ruho Moslavačke gore

što se na njima može vidjeti. Tada je nastala moja prva računalna karta. S pojavom mogućnosti da se Moslavačka gora prezentira na webu Hrvatskoga planinarskog saveza uključio sam se u tu akciju te stavio kartu i opise lokaliteta na web HPS-a. Tijekom godina karta je doživjela nekoliko izmjena, a nakon uspostave novog weba HPS-a ti su sadržaji zaživjeli na servisu Google sites. Web Moslavačke

gore predstavljen je u Hrvatskom planinaru br. 12, 2011.

I konačno, na nagovor moje Marije, odlučili smo zajedno napraviti tiskano izdanje karte s opisima lokaliteta. U tu je kartu uložena naša ljubav prema planinarenju, Moslavačkoj gori i računalima. Uz pomoć naše kćeri Tamare, koja se profesionalno bavi grafičkim dizajnom, karta je završena i tiskana. Karta nudi, uz ostalo, i sadržaj koji druge planinarske karte nemaju. To su ucrtane asfaltne, makadamske i zemljane ceste koje imaju neke veze s planinarskim putovima. U karti su upisane satnice od točke do točke. Ucrtani su lokaliteti koji bi mogli biti zanimljivi planinarima. Većina njih je ukratko opisana. Sve što je ucrtano odgovara stvarnom stanju na terenu.

Ukratko o Moslavačkoj gori

Moslavačka gora nalazi se usred nizine. Omeđena je rijekama Česmom, Lonjom i Ilovom. Pruža se u smjeru sjeverozapad-jugoistok. Najistaknutiji vrhovi su Humka (488 m), Vis (437 m) i Mjesec (354 m). U gori ima mnogo ostataka davnog

Potok u blizini Kaluđerova groba

života, a najpoznatiji su Jelengrad, Košuta grad, Garić grad, Bela crkva, Marić gradina i druge.

Zahvaljujući svojim prirodnim blagodatima, Moslavačka je gora bila od najranijih vremena zanimljiva pa su je poznavali i spominjali u svojim djelima već i starogrčki i rimski pisci pod imenom Mons Claudius. Na južnim je obroncima za vrijeme rimskog cara Klaudija posađena vinova loza. Danas se uzgajaju sorte škret, frankovka, graševina, moslavac i druge. Bjelogorične šume najljepši su ukras ovoga područja. Šume su vrlo bogate ne samo različitom florom, osobito cvjetnom, već i faunom. Gora je bogata izvorima pitke vode.

U pradavno je doba Moslavačka gora bila otok u Panonskom moru. U sastavu gore prevladavaju granitne stijene i kristalasti škriljevci paleozojske starosti. U sivoplavim bentonitnim glinama (glinokop Gornja Jelenska) pronađeni su na dubini od 120 m fosilni ostaci praslona i nosoroga, najvećih sisavaca koji su ikada hodali zemljom, stari 18 milijuna godina. Vrijedi podsjetiti i da je Moslavačka gora kolijevka hrvatskog »crnog zlata«. Prva nafta »paklina« spominje se već 1391., a pronađena je između sela Gornje Jelenske i Mikleuške.

Planinarima uglavnom nije poznato da je 2. lipnja prošle godine Vlada Republike Hrvatske donijela uredbu o proglašenju regionalnog parka Moslavačka gora, čime je cijela gora stavljena pod zaštitu.

Moslavačka gora omogućava različite vrste planinarenja – od kratkih, laganih šetnji pa sve do cjelodnevnog planinarenja. Pristupačna je u svim godišnjim dobima i u svim vremenskim uvjetima. Za obilazak cijele gore potrebno je više dana. Zato ćemo u ovom pregledu goru podijeliti na četiri područja i u svakom opisati najbolje mogućnosti jednodnevnih izleta.

Zapadni dio

Glavna planinarska odredišta na zapadnom dijelu gore jesu planinarska kuća »Moslavačka Slatina«, Jelengrad, Košuta grad, Podgradska i Pleterac.

Izlet je najbolje započeti kod planinarske kuće u Moslavačkoj Slatini ili kod bivšeg izletišta Pleterca. Do Moslavačke Slatine vodi asfaltna cesta iz Popovače, a može se doći i obilježenom planinarskom stazom koja započinje kod općinske zgrade u Popovači. Prva polovica puta vodi uglavnom kroz

Glavna odredišta na Moslavačkoj gori

Planinarska kuća »Moslavačka Slatina« (170 m)

Kuću održava HPD »Jelengrad« iz Kutine. Otvorena je po najavi, a u njoj se može dogovoriti hrana i piće. Ima kuhinju, spavaonicu za 8 osoba i velik dnevni boravak u kojem može istodobno boraviti pedesetak ljudi. Za nuždu se može spavati i u dnevnom boravku pa prespavati mogu i veće skupine planinara. Od Popovače je udaljena 8 km asfaltnom cestom ili 2 sata i 30 min hoda.

Planinarska kuća Moslavačka Slatina

Jelengrad (265 m)

U povijesnim se izvorima spominje kao Szarvasko (prema mađ. szarvas = jelen). Prema postojećim podacima izgrađen je u drugoj polovici 13. stoljeća, u vrijeme kad je čitav moslavački posjed bio u vlasništvu obitelji Makarijevića. Poslije su vlasnici bili Čupori Moslavački, zatim Bakocs de Erdödy. U drugoj polovici 16. stoljeća pao je u ruke Turaka. Nakon toga prepušten je propadanju i nije više obnavljan. Dužina mu je oko 65, a širina od 13 do 15 metara. Ulaz je bio s jugoistočne strane, vjerojatno preko pokretnog mosta. Vanjski su zidovi debeli do 2 metra, a visoki do 8 metara.

Jelengrad

JOSIP KOET

JOSIP KOET

Košuta grad (270 m)

Iako se prvi put spominje 1334. (Cosucsak), oblik zemljanih utvrda i opeka te način izvedbe lica zida na romanički način, a i činjenica da je već početkom 14. stoljeća pod burgom postojalo razvijeno podgrađe sa župnom crkvom, govore o njegovu vjerojatnom nastanku još u 13. stoljeću. U to je vrijeme čitav moslavački posjed bio u vlasništvu obitelji Makarijevića. Kasnije su vlasnici bili Čupori Moslavački, zatim Bakocs de Erdödy. U drugoj polovici 16. stoljeća osvojili su ga Turci. Nakon toga je prepušten propadanju i nije više nikad obnavljan.

Podgradska

Naseljeni dio ispod Košuta grada kuda teče potok Podgradski jarak zvao se Podgradska. To je bilo naselje podno grada koje su naseljavali uglavnom obrtnici i trgovci koji su kraj svojih kuća i vrtova imali radnje i trgovine. Ivan Čupor, sin Stjepana iz Moslavine, spominje se kao vlasnik Podgradske. Demetrije II. Čupor Moslavački bio je biskup zagrebački od 1442. do 1465. Dao je izgraditi franjevački samostan uz Podgradski jarak. Ostaci samostana nalaze se s lijeve strane Podgradskog jarka u blizini ostataka Košuta grada i sela Mustafine Klade. Obilježeni su drvenim pločama.

Pleterac

Do bivšeg izletišta Pleterac može se doći automobilom sa sjevera, od Čazme do Gornjeg Miklouša asfaltnom, a dalje makadamskom cestom. Pokraj umjetnog jezera nalazi se kuća – privatni posjed.

Pleterac

Košuta grad

vinograde, dok druga polovica prolazi livadama i šumarcima. Na tom dijelu ima lijepih vidika. Kod planinarske kuće ima dovoljno mjesta za parkiranje.

Od planinarske kuće put vodi kroz vinograde te kroz šumu do gradine Jelengrada (1 sat i 15 minuta). Tko želi duže hodanje može produžiti do gradine Košuta grad (još 1 sat). Od gradine do Podgradske ima petnaestak minuta hoda, ali taj put nije markiran. Moguće je također uputiti se dalje do napuštenog izletišta Pleterca (još 1 sat i 15 min). Putovi na tim dionicama nisu zahtjevni. Jedini je veći uspon od Pleterca planinarskim putem koji ide uz štale uzbrdo.

Od Miklouša do Pleterca vodi makadamska cesta koja zbog kamenoloma nije uvijek u dobrom stanju. Od Pleterca se može odabrati put prema Košuta gradu ili Jelengradu pa njime nastaviti sve do planinarske kuće u Moslavačkoj Slatini. Mogu se obići i oba lokaliteta bez većih napora. Tko želi, može se od Jelengrada vratiti do Pleterca preko Kaluđerova groba i Mjeseca. Taj put iziskuje dobru kondiciju jer je dugotrajan (od Jelengrada do Pleterca ima 4 sata hoda), a na njemu ima više strmih uspona i silazaka. Stanje markacija na početnom dijelu nije baš najbolje pa se ne preporučuje uputiti bez vodiča ili GPS uređaja.

Središnji dio

U središnjem su dijelu glavna odredišta Humka, Vis, Garić grad, Podgarić, Bela crkva, jezero Mikleuška, kapelica sv. Benedikta i Kutinec grad. Najbolje markirani planinarski put u ovom dijelu je kružni put s prilazima koji održava PD »Yeti« iz Kutine. Na tom se putu nalaze planinarski najzanimljiviji

lokaliteti kao što su Humka – najviši vrh, Vis – kontrolna točka HPO-a te prijelaz preko jednog jarka koji je osiguran sajlama. Cijeli put, kao i prilazi, obilježen je oznakom »Y«. Obilježeni prilazi počinju u Kutinici, Podgariću i Gornjoj Jelenskoj.

Na kružnom putu po središnjem dijelu Moslavačke gore postoje lokacije do kojih se može doći autom. Asfaltnom se cestom može doći do prijevoja ceste Gornja Jelenska – Podgarić, prijevoja Pukli kamen i Humke. Makadamskom cestom može se doći do jezera Mikleuške. Kružni put može se obići za 4 – 5 sati hoda, a dužina prilaza od svake od tri navedene lokacije jest oko 1 sat. Na kružnom putu još su privlačni lokaliteti Bela crkva, jezero Mikleuška, kapelica sv. Benedikta te Garić grad na prilazu iz Podgarića.

Do prijevoja ceste Gornja Jelenska – Podgarić može se doći asfaltnom cestom iz Popovače preko Gornje Jelenske ili iz Garešnice preko Podgarića. Od prijevoja planinarski put ide zemljanim putom kroz šumu. Nakon 20 minuta put dolazi do asfaltno

ceste Mikleuška – Podgarić. Dalje lijevo cestom. Nakon 20 m je križanje Pukli kamen. Od te točke može se otići do Garić grada i nazad, ako se ide ravno asfaltnom cestom u sjevernom smjeru. Do Garić grada ima 10 min cestom. Garić grad je na lijevoj strani i do njega se dolazi preko mosta. Dalje nizbrdo asfaltna cesta vodi do Podgarića.

Na križanju desno makadamskom pa zemljanom cestom koja vodi do vrha Moslavačke gore Humke. Tik prije vrha dolazi se do križanja planinarskih putova. Dalje desno 100 m do sljedećega križanja. Na tome je mjestu vrh Moslavačke gore s telekomunikacijskim tornjem. Odatle su lijepi vidici, sve do Psunja. Pedesetak metara dalje je šumarska kuća pokraj koje su stolovi i klupe. Tu je u hladovini dobro mjesto za duži odmor.

Makadamskom cestom uz šumarsku kuću vodi put prema vrhu Visu. Nakon 20 minuta, prije samog Visa, skretanje je za Kutinicu. S Visa se pruža lijep vidik na sela podno Moslavačke gore. Markacija dalje vodi šumskom cestom i uz nju do

Garić grad - jedan od najvećih starih gradova u Hrvatskoj

Vrh Humka

skretanja za Belu crkvu, gdje skreće desno zemljanim putem nizbrdo do križanja. Od toga križanja ima 5 minuta do ostataka pavlinskog samostana Bela crkva. U tijeku su arheološka iskopavanja.

Prema jezeru Mikleuški skreće se lijevo do jarka. Put na tom dijelu ide jarkom i prelazi ga nekoliko puta. Kad ima više vode, ima i slapova. Dno jarka je kamenito. Prije proplanka oštro desno uz drugi potok. Nakon 5 minuta put prelazi potok. Na tom su dijelu postavljene sajle.

Dalje put vodi zavojito uzbrdo do makadamske ceste i njome desno uzbrdo. Ubrzo put skreće lijevo, a zatim slijedi spuštanje do jezera Mikleuška. Uz jezero su klupe i stolovi. To je također pogodno mjesto za duži odmor. Do jezera se može doći autom od G. Gračenice preko sela Mikleuške. Od jezera treba poći uzbrdo. Ubrzo se dolazi na ogradu lovišta. Može se proći kroz vrata, a ima i prijelaz preko ograde. Dalje put vodi kroz lovište do križanja putova i zatim ravno do kapelice sv. Benedikta. Kapelica je na kratkom odvojkju, 50 m od puta. Od kapelice se dalje dalje zemljanim putem. Uz cestu na lijevoj strani su ostaci izgorjele šumarske kuće s klupama. Nekih 50 m iza kuće put skreće s makadamske ceste u šumu i šumom vodi do prijevoja – početne točke puta.

Od Podgarića do najvišeg vrha Humke vode tri staze. Najjednostavnije su za orijentaciju staze koje kreću od hotela »Vila Garić« asfaltnom cestom prema Gornjoj Jelenskoj. Prva skreće nakon 200 m lijevo u šumu. Na početku je veća strmina, a dalje se staza lagano uspinje do Humke. Drugi put skreće 3 minute dalje lijevo asfaltnom cestom koja ide do prijevoja Pukli kamen. Uz tu cestu je i Garić grad. Od Puklog kamena put skreće lijevo i ide prvo makadamom, a zatim zemljanim putem do Humke. Oba puta traju od 1 sat do 1 sat i 30 min hoda.

Od Humke se može dalje do Visa i Bele crkve te nazad drugim putem do Humke. Ta dionica može se proći za 1 sat i 30 minuta.

Jedan od prilaznih putova počinje u selu Paorskoj Kutinici. Prve su markacije na križanju pri kraju sela. Put prvo vodi asfaltom, pa makadamom do prijevoja između Paorske i Krajiške Kutinice. Na prijevoju skreće lijevo i ide šumom do kružne staze. Na kružnu stazu spaja se u blizini vrha Visa. Od Kutinice do Visa stiže se za 1 sat. Od Visa se dalje može 20 minuta do Humke i nazad, ili kružno preko Bele crkve i Humke nazad do Visa. Obilazak toga kružnog puta traje 1 sat i 30 minuta.

Humka (488 m)

Humka je najviši vrh Moslavačke gore. Vrh je označen zidanim geodetskim stupom – piramidom. Uza sam vrh je zgrada i antenski stup. S vrha nema vidika, ali se vidik otvara pođe li se dvije minute u sjevernom smjeru markiranom stazom prema Garić gradu. Južno od vrha nalazi se šumarska kuća i ispred nje nekoliko klupa i stolova, gdje se može ugodno blagovati. Neposredno ispod kuće je izvor.

Vis (437 m)

To je vrh s malim proplankom s kojeg su lijepi vidici na istočni dio Moslavačke gore sve do Psunja. Vis je kontrolna točka Hrvatske planinarske obilaznice, a metalni žig ugrađen je uz stablo na proplanku.

Garić grad (356 m)

Garić grad je omiljeno mjesto odmora za planinare koji pohode Moslavačku goru. To je jedan od najstarijih hrvatskih burgova, a spominje se već 1256. kao Garig. Gradio se približno istodobno kad i Medvedgrad na Medvednici. Sastojao se od dva dijela: vanjskog i unutarnjeg, koji su bili opasani zidovima. Imao je i dvije kule za obranu. Zanimljivo je spomenuti da su zidovi veće kule, koja je visoka 18 metara, debeli 2 i pol metra! Ta je kula prilično ušćuvana i danas. Godine 1545. Osmanlije u prolazu osvajaju i pale Garić te ga prepuštaju zaboravu i propadanju. Garić ostaje izvan novih trgovačkih putova te postaje sklonište hajducima (u 19. stoljeću najpoznatiji moslavački hajduk Joco Udmanić krio se u utvrdi i njezinim tunelima), a poslije i omiljeno izletište. Tijekom zaštitnih radova i arheoloških iskapanja na Gariću (1964. – 1972.) pronađena je bogata i raznovrsna arheološka građa (pećnjaci, ulomci keramike,

JOSIP KOET

Vidik s Visa

metala i kamena) koja se čuva u Muzeju Moslavine u Kutini. Zanimljiv je ulaz u grad preko drvenog mosta i kroz gradska vrata. Tijekom povijesti izmjenjivali su se mnogi vlasnici: ugarsko-hrvatski kraljevi, zagrebački biskupi, slavonski banovi, a od 1412. – 1415. pripadao je Barbari Celjskoj (poznatijoj kao Crna kraljica). Odmah nakon ulaska u grad, s lijeve strane se nalazi ugrađeni metalni žig. Do Garić grada moguće je doći automobilom iz Podgarića.

Podgarić (176 m)

Podgarić je najveće i najpoznatije izletište na Moslavačkoj gori. Uz umjetno jezero je hotel »Vila Garić« u kojem se može jesti i prespavati. Hotel je pogodno polazište za obilazak Moslavačke gore jer od njega vode mnogi planinarski putovi.

JOSIP KOET

Garić grad

JOSIP KOET

Podgarić

JOSIP KOET

Bela crkva

Bela crkva (340 m)

Pavlini samostan osnovan je u drugoj polovici 13. stoljeća. Prvi put se spominje u pisanoj ispravi 1295. Prema nekim izvorima tada je izgrađena samostanska kuća i crkva. Tijekom sljedeća dva stoljeća pavlini stječu brojne posjede, te grade novu crkvu i samostanske objekte zaštićene zidom i kulama. Središnje mjesto zauzimala je crkva posvećena Blaženoj Djevici Mariji. Arhiv Hrvatske ima u svom posjedu građu pavlinskih samostana iz Hrvatske koja se sastoji od 1397 srednjovjekovnih dokumenata, a od toga ih je najviše (544) iz ovog samostana. Ti dokumenti otkrivaju dragocjene podatke o povijesti Moslavine. Pavlini su imali širok spektar djelatnosti, obogaćujući krajeve u kojima su boravili gospodarskim inovacijama. Na vrhuncu svoje moći samostan doživljava svoj kraj. Zbog stalnih upada Osmanlija u ove krajeve pavlini su napustili samostan i otišli u Lepoglavu. Sa sobom su odnijeli svoju arhivu i dragocjenosti. U drugoj polovici 16. stoljeća osvojili su ga Osmanlije. Nakon toga je prepušten propadanju i nije više nikad obnavljan. Tijekom vremena porušene su sve samostanske zgrade. Ostaci pavlinskog samostana Blažene Djevice Marije – Bela crkva nalaze se uz potok Crkveni jarak, na povišenoj zaravni koja je sa sve četiri strane okružena potokom i opkopom. Nizvodno uz potok, na planinarskom putu prema jezeru Mikleuški, nalaze se ostaci ribnjaka.

Jezero Mikleuška

Do jezera se može doći automobilom cestom od Gornje Gračnice preko Mikleuške. Jezero se nalazi na planinarskom putu koji vodi od Kolčanice prema Beloj crkvi. Ugodno je mjesto za duži odmor.

JOSIP KOET

Kapelica sv. Benedikta

Kapelica sv. Benedikta

Sagrađena je u razdoblju od 14. do 15. stoljeća, u vrijeme najveće aktivnosti pavlina u Moslavini. Do nje se stiže planinarskim putom tako da se s asfaltne ceste Gornja Jelenska - Podgarić na oštrm zavoju skrene desno (ima putokaz).

Kutinec grad

Kutinec grad je kasnosrednjovjekovni lokalitet u blizini Krajiške Kutinice, neposredno uz Vilenjak. Sastojao se od dva međusobno povezana kompleksa – dva uzvišenja okružena jarcima i bedemima. Istraživanja (1966. i 1996.) dala su nešto tipično srednjovjekovnoga arheološkog materijala (keramike i željeznih predmeta), a postoje indicije da se tu nalazila staklarska peć.

JOSIP KOET

Sajla na putu između jezera Mikleuške i Bele crkve

Moslavačka gora omogućava različite vrste planinarenja – od kratkih, laganih šetnji pa sve do cjelodnevnog planinarenja. Pristupačna je u svim godišnjim dobima i u svim vremenskim uvjetima. Osim povijesnih lokaliteta, posebno su zanimljivi vidici - budući da ona strši poput osamljenog otoka u moru vidici s nje šire se na sve strane svijeta. Svaki je drugačiji

Sjeverni dio (sjeverno od Podgarića)

Glavni lokaliteti u sjevernom dijelu Moslavačke gore jesu Gradina, Kamene kugle, kamenolom Samarice, Mjesec i Kaluđerov grob. Najbolje su točke za početak obilaska Podgarić i prijetoj ceste Gornja Jelenska – Podgarić.

Obilježeni putovi vode od Podgarića do Gradine (40 min) i do Kaluđerova groba (1 sat i 30 min). Od Kaluđerova groba može se dalje do Mjeseca (45 min) i natrag ili do prijetoj ceste Gornja Jelenska – Podgarić (40 min). Odatle se možete vratiti planinarskim putom uz Garić grad u Podgarić (1 sat) ili asfaltnom cestom (45 min). Polazna točka može biti prijetoj pa je u tom slučaju Podgarić ugodno mjesto za odmor na pola puta.

Kamene kugle i kamenolom Samarice za sada nisu na planinarskim putovima. Novoosnovano PD »Garjevica« iz Čazme ima u planu na tom dijelu urediti planinarsku kuću i obilježiti nove planinarske putove. Do tih geoloških zanimljivosti može se doći od makadamske ceste koja ide od Šimljanika prema Samarici i Donjem Miklošu. Na cesti je putokazima obilježeno skretanje na drugi makadamski put kojim se može doći do tih lokaliteta.

Zanimljiv je pješački prilaz od Podgarića, ali je zato potreban vodič koji poznaje put. Želi li neko društvo proći tim putom, može mi se javiti i rado ću ga njime provesti.

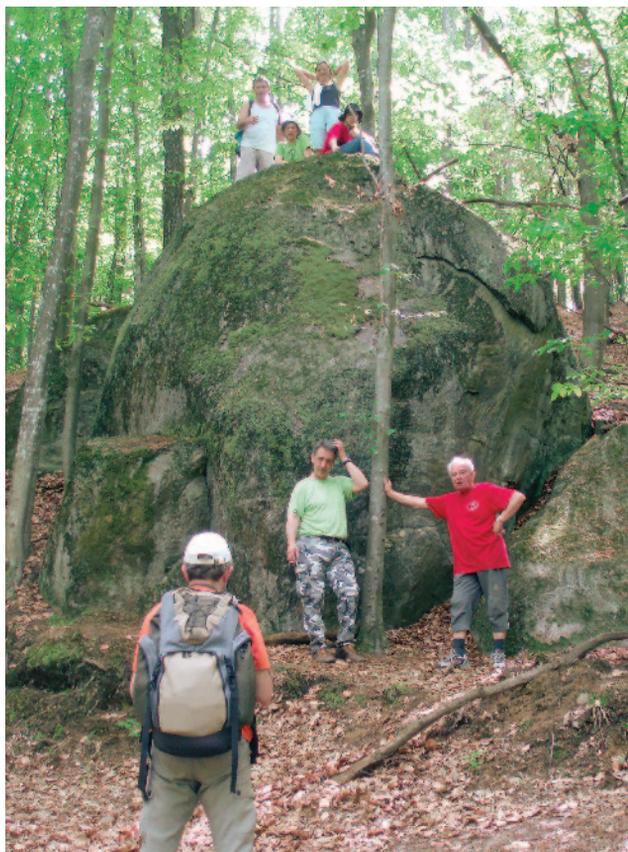
Gradina (251 m)

Gradina je na ovalnom brijegu koji se pruža u smjeru sjeveroistok-jugozapad. Glavni ili središnji dio smješten je na najvišoj točki brda. Sastoji se od strmoga središnjeg stožastog uzvišenja, okruženog jarkom i bedemom. Bedem je najbolje očuvan na južnoj strani gdje nadvisuje jarak za 4 do 5 m. U povijesnim se izvorima ne spominje. Otkrivena je 2003. prilikom pregleda topografskih karata. Pretpostavlja se da je bila izgrađena u 13. ili 15. stoljeću.

Kamene kugle

Migmatitne kugle oblikovane su u procesu nastanka (hlađenja) stijena takozvanim kuglastim lučenjem. Karakteristična tekstura migmatitne stijene je vrpčasta ili trakasta, kod koje se paralelno izmjenjuju svijetle i tamne pruge. Svijetle pruge izgrađuju mineralni kvarc, kiseli plagioklas i kalijski feldspati, dok sastav tamnih dijelova tvore minerali biotit, granat, silimanit, te često i cirkoni. Lokalitet je obilježen informativnom pločom.

JOŠIP KOET

Kamene kugle

Kamenolom Samarica

Kamenolom Samarice

U kamenolomu Samarici svojevremeno se vadio sitnozrnati granit. Lokalitet je obilježen informativnom pločom. Do ploče vode putokazi od šumske ceste Šimljanik – Samarica – D. Miklouš. U Gospodarskom listu 1855. piše da je prirodoslovac Ljudevit Vukotinović na Moslavačkoj gori pronašao dragocjeni kamen topaz zelene boje – čuva se u muzeju u Zagrebu. Pronađene su i male količine zlata 1941. godine.

Kaluđerov grob

Kaluđerov grob je raskrižje šumskih putova poznato po istoimenoj Nemčičevoj pjesmi. Danas je to mala čistina u šumi na kojoj se nalazi drveni križ. Planinarima se preporučuje zastati na tom mjestu i pročitati Nemčičevu pjesmu, čime će upotpuniti svoj doživljaj ovoga kraja.

Mjesec

To je šumski proplanak na križanju planinarskih putova koji dolaze od Jelengrada, Pleterca i Kaluđerova groba.

Istočni dio

U istočnom dijelu najprivlačnija su odredišta stari grad Bršljanac, manastir Bršljanac i Brkin zdenac. Najbolje točke za početak obilaska jesu Podgarić ili makadamska cesta između Dišnika i Velike

Kaluđerov grob

Manastir Bršljanac

Manastir Bršljanac i pripadajuća crkva sv. Nikole sagrađeni su oko 1740. Godine 1779. su napušteni, a 1841. crkva je srušena. Danas ne postoje ni tragovi manastira ni crkve. Na mjestu manastira izgrađena je mala kapelica.

Bršljanac

Grad Bršljanac je danas sasvim razrušen te se mogu raspoznati samo glavni oblici. Četverokutna je oblika, a opasan je dubokim jarkom. Pred njim je stajao okrugli toranj također opasan dubokim jarkom. Do njega se može brzo doći od kapelice koja stoji na mjestu gdje je bio manastir Bršljanac. Od kapelice se krene uzbrdo zemljanim putom. Ostaci grada nalaze se s desne strane uza sam put.

Bršljanice. Planinarski putovi na tom dijelu uglavnom vode šumskim putovima i prečicama kroz šumu, a na njima nema velikih uspona. Do staroga grada Bršljanca ne vodi planinarski put. Na tome su dijelu dvije nadstrešnice s klupama prikladne za odmor većih skupina planinara.

Polazna točka je »Vila Garić« u Podgariću. Od »Vile Garić« uz jezero i potok do makadamske ceste koja ide uz šumu duž potoka. S makadamske ceste put nakon 2 minute skreće desno u šumu (teže uočljivo!). Preko brijega ide se do druge makadamske ceste. Put nakon 3 minute skreće lijevo u šumu i ide šumom do križanja planinarskih putova. Dalje lijevo do makadamske ceste te dalje do sljedećega križanja. Na križanju (šumski proplanak) treba nastaviti desno kroz šumu do makadamske ceste te cestom do izvora Brkinog zdenca. Od izvora dalje do križanja pa desno makadamskom cestom do naglog zavoja ceste ulijevo. Dalje prečicom kroz šumu do makadamske ceste. Tu je strm silaz na cestu. Dalje desno cestom 2 minute do kapelice. Na tome je mjestu nekada bio manastir Bršljanac. Od kapelice se uzbrdo može doći do ostataka staroga grada Bršljanca – taj put nije markiran, ali ga je razmjerno lako naći. Treba ići samo hrptom – ima oko 10 min. Od kapelice dalje cestom i šumom do križanja planinarskih putova. Dalje desno do sljedećega križanja, pa lijevo, te se istim putom vratiti do Podgarića.

Taj put traje 4 – 5 sati i nije prezahtjevan. Treba dobro paziti na markacije jer su prilično stare. Preporučujemo obilazak s vodičem koji poznaje put.

JOSIP KOET

Manastir Bršljanac

INFORMACIJE

Korisne podatke za planiranje posjeta Moslavačkoj gori i Moslavini možete naći na stranicama:

http://www.turizam-smz.hr/znamvino_hr.php

<http://www.mvc-skrlet.com/vinari.html>

<http://www.eko-turizam-bistricki.hr>

Mnogo više podataka i slika o putovima i lokalitetima možete naći na web stranici:
<https://sites.google.com/site/moslavackagora>

Planinarska društva koja djeluju na području Moslavačke gore

HPD »Jelengrad«, Kutina

HPD »Yeti«, Kutina

HPD »Garjevica«, Čazma

Autorovi najdraži pravci:

prijevoj (G. Jelenska – Podgarić) – Humka – Vis – Bela crkva – Humka – prijevoj

prijevoj (G. Jelenska – Podgarić) – Kaluđerov grob – Podgarić – Garić grad – Pukli kamen – prijevoj

Podgarić – Humka – Vis – Bela crkva – Humka – Podgarić

Najljepši vidici:

s Visa, s Marić gradine, s Humke, s puta od prijevoja prema Kaluđerovu grobu (10 min od prijevoja)

Najpoznatija planinarska odredišta:

Vis, Humka, Garić grad, Jelengrad, Crkveni jarak, Bela crkva, Košuta grad, planinarska kuća »Moslavačka Slatina«, Podgarić

JOSIP KOET

Ciglenice

Još ponešto zanimljivo u području oko Moslavačke gore

Uz obilasku lokaliteta u samoj Moslavačkoj gori možete izlet upotpuniti posjetom ponekom lokalitetu koji se nalazi u okolici gore. Prije svega, preporučujem vam Ciglenice, kapelicu sv. Fabijana i Sebastijana, izvor Pakline te crkve u Kutini i Čazmi. U blizini je park prirode Lonjsko polje.

Izlet u Moslavačku goru može se povezati s posjetom nekoj vinariji na vinskim cestama ili obiteljskim gospodarstvima. I jedni i drugi mogu ponuditi hranu i piće. Posjet se može povezati i s nekom od manifestacija koje se održavaju na ovom području. Najpoznatija je Voloderska jesen koja se održava u rujnu.

Karta Moslavačke gore

Autor ovoga članka zajedno sa suprugom Marijom izradio je pregledni planinarski zemljovid Moslavačke gore, a ujedno je i autor web-stranice posvećene Moslavačkoj gori. Na zemljovidu su ucrtani svi planinarski putovi te su upisana vremena hodanja. Ucrtan je dio asfaltnih cesta, makadamskih cesta i zemljanih putova koji imaju određene veze sa planinarskim putovima. Uz glavnu kartu napravljena je manja karta gdje su ucrtani okolni gradovi i veća mjesta te prilazne ceste, a u drugom dodatku prikazan je dio oko Podgarića. Na karti su detaljno opisane tri kružne ture za planinarenje. Karta se za sada može kupiti kod autora (jkoet@gmail.com) ili u trgovini TES u Popovači, Trg grofova Erdedija 26.

Ciglenice

Rimski kompleks Ciglenice u Osekovu obuhvaća nešto više od tri hektara. Istražen je samo njegov manji dio. Tijekom istraživanja otkriveni su temelji dviju nastambi. Pronađeni su ostaci hipokausta, svojevrsna sustava centralnog grijanja kojim se zagrijavala voda u bazenima za kupanje. Osim brojnih i raznovrsnih ulomaka keramičkih posuda pronađeni su i ostaci vanjske i unutarnje arhitekture (opeka, crijep, žbuka), sitni željezni predmeti (klinovi, čavli, ključevi), amorfni komadi olova, ulomci staklenih posudica, vrlo lijepi primjerci nakita od kosti, bronce, srebra i zlata te nekoliko primjeraka novca. Osim temelja građevina, na nalazištu Ciglenice pronađen je i bogat pokretni arheološki materijal koji je pohranjen u muzeju u Kutini i dio toga se može tamo vidjeti.

Kapela sv. Fabijana i Sebastijana

To je stara drvena kapela, vrijedan primjer pučke sakralne arhitekture. Sagrađena je od drvenih planjki. Krov joj je pokriven šindrom. Iznad glavnog pročelja uzdiže se zvonik. U crkvi se nalazi vrijedan inventar koji je upisan u Registar zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske. Taj inventar potječe iz razdoblja od 17. do 19. stoljeća i ima značajke ranog i zrelog baroka te bidermajera. Posebno je zanimljiv oltar iz 1718. po kojemu je određena starost kapele. Oltarna slika prikazuje muke sv. Sebastijana, a uz nju stoje kipovi sv. Petra i sv. Pavla. Od stare opreme zaštićena su dva kaleža, koja se čuvaju u malome drvenom svetohraništu, te dva manja anđela pričvršćena na zidovima.

Izvor pakline (šmira)

Moslavina se ubraja među naša najstarija nalazišta pakline (nafte). Naziv paklina nalazimo u upotrebi od pamtivijeka, u Mezopotamiji, Egiptu i zemljama Bliskog istoka, a označavao je rudu koja je zapravo jedan oblik skrutnute nafte tamne boje. U svakodnevnoj upotrebi riječ paklina je dobila religijsko značenje, »pakao«, »pekel«, jer tamo u unutrašnjosti obitava »crni đavao«. Prvi zapisi o korištenju pakline u ovim krajevima nastali su za vrijeme postojanja pavlinskog samostana Bele Crkve. Od sredine 19. stoljeća paklina se vadi i prodaje. Tada su ju zvali kolomaz ili šmir, a mjesto pakiranja šmirana. Paklina se vadila iz rupa u zemlji pomoću užeta u posudama. Izvor je zatvoren drvenim poklopcem i ograđen drvenom ogradom. Sa strane se paklina cijedi nizbrdo prema potoku.

Moslavačka gora kao obiteljska destinacija

Matej Perkov, Zagreb

*Zapjevat ću veselo sa Garić planine
Nek se pjesma čuje širom Moslavine!
Kao što riba voli vodu, ptica zelen gaj,
Tako i ja volim moslavački kraj!*

Nakon godinu dana truda i muke uspio sam nemoguće – nagovoriti gospodina oca i gospođu majku na jedan obiteljski izlet. Tražio sam nešto lijepo i atraktivno u blizini Zagreba. Izbor je pao na izletišta Podgarić na Moslavačkoj gori. »Ma gdje to uopće jest!« upitaše me roditelji s osjetnim strahom u glasu, strepeći da ću ih odvesti u neku zabiti gdje ćemo zalutati u minskom polju ili će nas požderati divlje životinje.

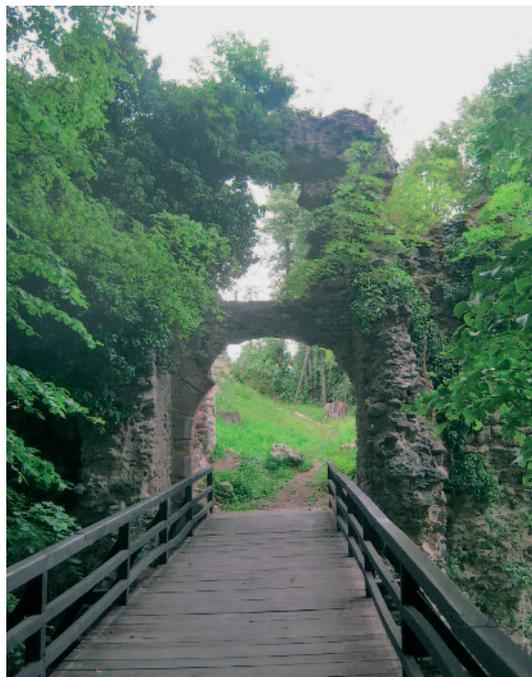
Sunčano proljetno jutro bilo je odlična uvertira za dobar planinarski provod. Autocestom smo se uputili do Popovače, a zatim lokalnim cestama kroz predivan moslavački kraj. Još malo, još malo, još malo... i tu smo! Predivno jezerce, zelena šuma, rascvjetale livade i hotel »Vila Garić«! Bojazan mojih roditelja isparila je, a strepnju je zamijenilo oduševljenje prekrasnim izletištem.

Plan je bio da majku ostavimo neka uživa oko jezera, a da otac i ja krenemo u kraću planinarsku šetnju. »Kamo to misliš ići, jel' to daleko?« upitao me. Došao je trenutak za bezočno laganje pa mu rekoh: »Tu na jedan vrhić, sat i pol odavde, ma niti toliko...« Krenuli smo uz obalu jezera, a zatim kratko cestom s koje se odvaja markirani put za vrh Humku. Bilo je vruće i sunce je jako peklo, no naša planinarska staza ušla je u predivnu bukovu šumu pa nas je štitila debela hladovina. Hodali smo sporijim tempom zbog očeve slabije kondicije, no nismo nikamo žurili. Prešli smo nekoliko strmih obronaka pa se malko zapuhao, no hrabro se držao. Jednim okom uživao sam u pogledu na zelene krošnje i pazio na markacije, drugim sam pogledavao svog šticićenika, pazeći da ne ostavi život nasred staze.

Staza široka, odlično markirana. Šuma zelena, gusta, predivna. Hodamo uživajući u tišini koju

prekida tek šuštanje lišća i pjev ptica. Potpuna relaksacija za dušu, za razliku od sablasnog zujanja kompjutera u tišini zatvorenog ureda tijekom radnog tjedna.

Nakon sat i pol laganog hoda stižemo na Humku, najviši vrh Moslavačke gore. Vrh visok 487 metara obilježen je spomenikom palim borcima Moslavačke brigade u Drugom svjetskom ratu, a iza njega se nalazi televizijski odašiljač. »Što je ovo sad? Kakav je ovo vrh, pa nigdje ništa ne piše, nema ni oznake, nema ni pogleda, kao da nismo nikamo ni došli...« tužio se moj otac, a ja sam dočekao svojih pet minuta i rekao

MATEJ PERKOV

Ulaz u Garić grad

mu: »Odvest ću te onda na drugi, ljepši! Tu je u blizini!« Nakon kraćeg odmora među divnim koprivama krenuli smo markiranom makadamskom cestom na Vis, vrh koji je 40 metara niži od Humke, ali s kojeg se pruža lijep vidik – zato i jest kontrolna točka Hrvatske planinarske obilaznice.

Nakon pola sata hoda došli smo tako i na simpatični Vis (444 m). S jedne strane ceste nalazi se oznaka vrha i žig, koji utiskujem u dnevnik, a s druge se strane širi impresivan vidik na Moslavinu. U daljini se vidjela Kutina, grad u kojem sam bio bezbroj puta, ali nikad ga nisam mogao povezati s planinarstvom – zato mi je bilo neobično gledati ga s visine. Kutina mi je uvijek bila sinonim za rukomet i punk koncerte u »Baraki«, no ubuduće ću uz Kutinu svakako povezivati i planinarenje Moslavačkom gorom.

Uživamo u vidiku odmarajući se i tamaneci sendviče. »Kuda sad, natrag istim putem?« prekinuo je tišinu otac. »Ne idemo istim putem, nego drugim, malko duljim, al' je zanimljiviji, uskoro bismo trebali doći do starog dvorca...« Gospodin otac uzdahnuo je jer je znao da lažem, ali isto je tako znao i da nema mnogo izbora. Nastavili smo malo makadamom, pa malo predivnom šumskom stazom do Bele crkve, ostataka pavlinskog samostana iz 13. stoljeća. Zidine su bile u fazi konzervacije, a otac je razočaran uzviknuo: »Pa što je ovo? Obećao si mi dvorac, a tu su dva jadra zida. Tako mi i treba kad ti se prepuštam u ruke...« Imao sam osjećaj da sam ja otac, a on sin, pa sam ga smirio obećanjem da ćemo proći pored još jedne gradine, veće i ljepše!

Naša šumska staza postala je malo zahtjevnija jer je vodila dolinom potoka sve do jezera Mikleuške. Famosni Crkveni kanjon jako mi se svidio, nekoliko puta morali smo prijeći potocić skakućući po sivim stijenama koje su izgledale jako simpatično pojavljujući se u cijeloj ovoj šumskoj oazi – kao da ne pripadaju ovamo. Na jednom slapiću zanimljiv prizor – voda crvena poput krvi, zbog nekakvih neobičnih algi koje su rasle na dnu. Nenaviknut na ovako zahtjevnu stazu otac je ponovno počeo gundati, pogotovo kad smo došli do jednoga atraktivnog dijela gdje je postavljena sajla za pomoć pri usponu. »Umjesto da uživam, ja tu riskiram život, sram te bilo, kako si mi ovo prešutio, a cijelo vrijeme si znao...« optuživao me, a ja sam mu obećavao da je jezero »Tu odmah, iza ovog brda...«

Volio sam planinariti ovakvim »brežuljcima« jer su me uvijek nečim iznenadili, a i moje bližnje također. Planinarenje definitivno nije samo adrenalinsko ispenjavanje zahtjevnih vrhova – ima nešto i u opuštenoj atmosferi niskoga gorja i mirnoći koje ono pruža. Stižemo tako i do Mikleuške, jezercu popularnog među lokalnim izletnicima koji dolaze roštiljati. Ovdje je markirana staza nastavljala lijevo, a mi skrenusmo cestom desno prema Podgariću, polako hodajući.

Sunčani dan bio je na izmaku, počeli su se navlačiti i tamni oblaci, postajalo je sve hladnije. »Ako sad još i pokisnemo, odreći će me se preko novina«, mislio sam u sebi, pogledavajući oca koji od umora više nije imao snage gundati. Stara cesta kojom smo hodali prolazila je uglavnom šumom, prateći nekoliko potocića. U jednom dijelu cesta se uspinje prema Humki. Taman kad smo pomislili da nema nikoga osim nas, susreli smo dva biciklista koji su brdskim biciklima obilazili vrhove Moslavačke gore. Netko na dva kotača, a netko na dvije noge – eto nas do Garić grada!

Garić grad je jedan od najbolje sačuvanih srednjovjekovnih gradova u ovom kraju. Spominje se u 13. stoljeću, a njegove ruševine svjedoče o provali Turaka koji su razorili grad u 16. stoljeću, isto kad i Belu crkvu. Garić grad trenutačno je u konzervaciji, no unatoč nekoliko stoljeća propadanja, dobro je očuvan. Unutra susrećemo nekoliko izletnika, fotografiramo impozantne zidine i nastavljamo prema obližnjem Podgariću.

U Podgariću nas je dočekala lagana kiša, a dočekala nas je i majka oduševljeno pričajući kako je lijepo provela dan u prirodi. Da bi sve bilo onako kako treba, pobrinula se sudbina koja je baš htjela da sretnemo obiteljske prijatelje koji imaju vikendicu nedaleko od Garić grada, a mirisno meso tek je skinuto s roštilja. S večerom je stigla i svježja noć koja je obavila šume kojima smo danas kročili. Otac je oduševljeno pričao kako mu je bilo odlično i kako je junački izdržao turu, dok se majka nadovezivala sa svojim dojmovima. Povratak u Zagreb protekao je u dobrom raspoloženju, a ja sam bio sretan ponajprije zato što sam tim izletom usrećio obiteljske starješine. Pa ako ne znate kamo s roditeljima koji vam smetaju po kući i puštaju korijenje na kauču, odvedite ih na Moslavačku goru – nećete požaliti ni vi, ni oni!

Planinarske čari otoka Mljeta

Marin Perković, Goveđari (Mljet) i Zdenko Galić, Zagreb

Ovogodišnji Dani hrvatskih planinara održani su od 27. do 29. travnja u Babinu Polju na Mljetu u organizaciji Hrvatskoga planinarskog saveza i Planinarskog društva »Mljet«. Vrijeme je poslužilo na najbolji mogući način pa je akcija u cijelosti opravdala očekivanja.

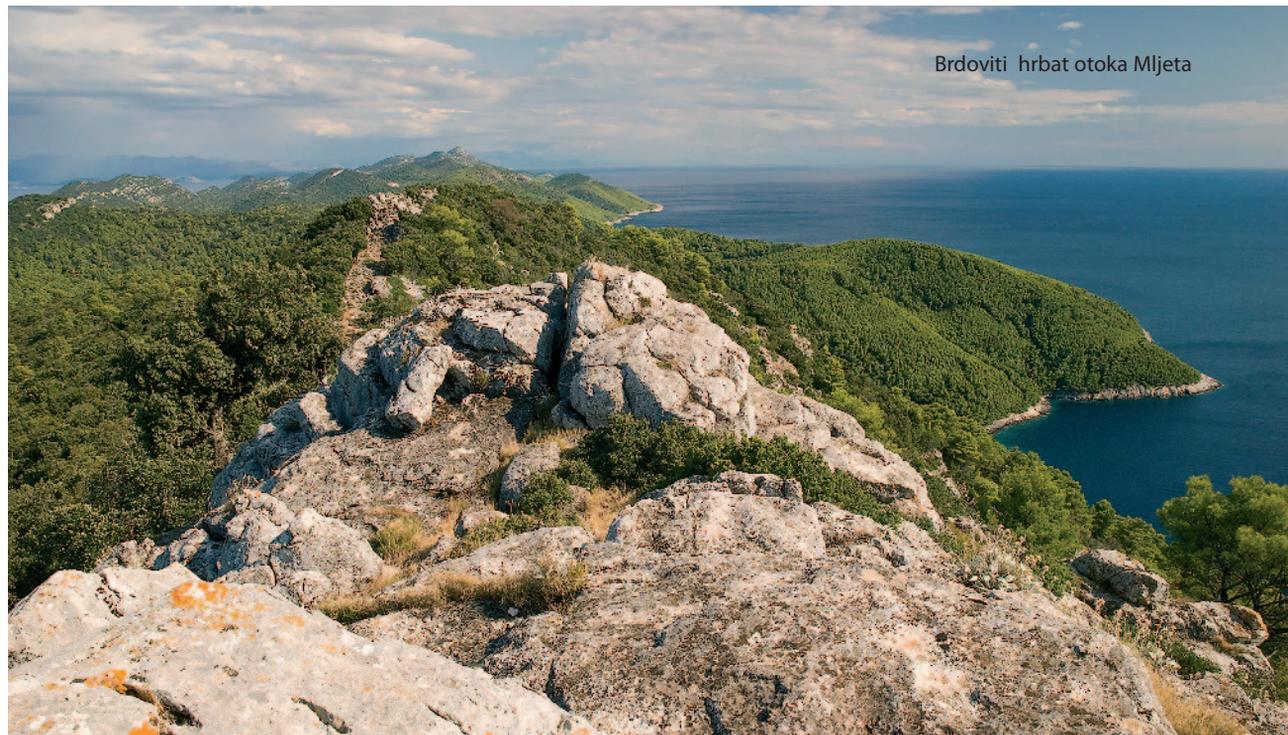
Manifestacija je započela hrvatskom himnom, koju su u Babinu Polju izveli članovi klape »Kurenat«, te pozdravima predsjednika PD-a »Mljet« Marina Perkovića, dopredsjednika PZS-a Boruta Peršolje i predsjednika IO HPS-a Vladimira Novaka. Nastavilo se kulturno-umjetničkim programom klape »Kurenat« i »Dua demižana« te planinarskim grahamom.

Službeno zatvaranje DHP-a bilo je u ponedjeljak 30. travnja navečer, ali više od polovice planinara i ostalih sudionika produžilo je svoj boravak

na otoku za još koji dan. Tijekom svečanosti zatvaranja petnaest društava uručilo je poklone organizatorima, mnogi su se obratili riječima zahvale, a PD »Dubovac« pozvao je planinare na susret sljedeće godine na Vodicama.

Na Danima hrvatskih planinara evidentirano je ukupno 2048 sudionika, koji su predstavljali 94 planinarska društva (81 iz Hrvatske, 10 iz Bosne i Hercegovine, 2 iz Crne Gore i 1 iz Slovenije). Pristigli su u 27 autobusa, 5 kombija, 415 automobila, a prema podacima katamaranskog prijevoza iz Dubrovnika još njih 198 doplovilo je u vlastitoj organizaciji. Vrijedi spomenuti da je planinara bilo mnogo posvuda po Dubrovačko-neretvanskoj županiji jer su mnogi putovanje na jug Hrvatske iskoristili i za uspon na Sv. Iliju na Pelješcu, Sniježnicu u Konavlima te za posjet novoj kontrolnoj

Brdoviti hrbat otoka Mljeta

točki Hrvatske planinarske obilaznice na Rujnici iznad doline Neretve.

Uz izlete i planinarenje, na Danima hrvatskih planinara organiziran je i niz pratećih sadržaja. U multimedijском prostoru »Stara skula« u Goveđarima otvorena je izložba karikaturista i planinara Srećka Puntarića - Feliksa, a u hotelu »Odisej« izložba skulptura od maslinova drveta kipara Zvonimira Hazdovca te izložba akvarela akademskog slikara Nenada Opačića. U hotelu »Odisej« nastupao je planinarski bend »Dečki z bregov« iz Belca. Nakon otvaranja izložaba promovirane su dvije knjige povijesnih dokumenata o Mljetu, koje je priredio mr. Ivo Dabelić. U kampu »Mungos«

održavale su se svakovečernje planinarske zabave uz glazbeno-zabavni program »Dua demižana« i Čire Gašparca te uz rekreativno igranje nogometa ili boćanje. U paralelnim programima bilo je moguće sudjelovanje u obilasku srednjovjekovnih i novijih crkvi razasutih po otoku ili sudjelovanje na zakazanim nedjeljnim misama.

Raznovrsni programi radi oživljavanja otoka i popularizacije planinarstva na Mljetu održavaju se svake godine, još od 2006. kada je organiziran prvi »Uskršnji pohod na Mljet«. U tim je pohodima dosad sudjelovalo više od 1400 ljudi. Neki od njih radili su na uređenju starih staza od kojih su neke danas dionice atraktivne Mljetske planinarske obilaznice. Uz ovu obilaznicu trasirano je deset pješačkih staza u Nacionalnom parku Mljet.

Mljetska planinarska obilaznica duga je 43 km, ima 20 kontrolnih točaka, a povezuje Pomenu, preko najviših vrhova i polja, s lukom Sobra. Na obilaznicu se planinari mogu priključiti iz raznih mjesta. Neki će se opredijeliti za hodanje preko najviših vrhova, a neki za posjećivanje atraktivnih mljetskih prirodnih ili kulturno-povijesnih lokaliteta poput špilja Ostaševice, Movrice i Odisejeve špilje ili Malog i Velikog jezera sa samostanom i crkvom iz 12. stoljeća na otočiću Sv. Marije.

Prve markacije Mljetske planinarske obilaznice nalaze se u Sobri. Staza se uspinje preko Oporovog, Pločinog, Dubokog i Vejeg doca na Veliki grad (vrh otoka, 514 m) a zatim slijedi spust preko Rogovića (384 m) u Babino Polje (5 sati).

ZLATKO IVANČOK

Planinari na ulazu u kamp u Babinu Polju

Druga etapa s ishodištem u Polačama vodi preko Velikoga Gradca (157 m), Montokuca (253 m), Puta po vrsima ispod Zlih stijena (243 m) na Veliki Planjak (392 m, najviši vrh u NP Mljet) i Grabovu glavu (384 m), zatim u Nerezni do (150 m) do Ivanjeg polja ispod Bijeda (333 m) i zahtjevnijeg silaza kroz Strmicu u Blatno polje i mjesto Blato (5–6 sati). Treća etapa MPO-a od 4 sata hoda započinje u Babinu Polju i kampu Mungos te vodi preko Mrčenskoga križa, Mokrog i Oskorušnog dola do mjesta Blata.

Na otoku je markirano i više pješačkih i planinarskih putova, i to najviše na području Nacionalnog parka Mljet te oko Babina Polja i Sobre. Jedna markacija vodi od Pomene preko Glogovca (77 m) do Velikog jezera, a druga prema rtu Lengi, uz vidike na sjeverne otočiće Pomeštak, Glavat, Borovac i Maslinovac. Taj se put nastavlja područjem iznad uvale Polače, uspinje do Govedara i spušta u Veliku Lozu (ambulanta) i do Pristaništa, gdje je info-punkt NP-a Mljet. Od Polača se može poći također Premužićevim i Poljakovim putom na Montokuc i natrag Švicarskim putom u Polače. Četvrti i peti put nešto su zahtjevniji. Počinju u Polačama, a vode preko Montokuca, Puta po vrsima i spusta na Strmici do Blata, odnosno preko Smriječice, Tatinice i Strmice u Blato.

Putovi iz Babina Polja povezuju to mjesto s Odisejevom špiljom i Velikim gradom, ili od kampa »Mungos« preko Glogovca (351 m) sa špiljama Otaševicom i Movricom.

Prirodne ljepote otoka, s faunom, bujnom vegetacijom mediteranskih šuma hrasta crnike, crnog jasena, planike, tršlje, zelenike, alepskog bora, lovora, badema, limuna, naranče i proljetnog cvijeća upotpunjene su morskim špiljama rikavicama, geomorfološkim zanimljivostima pod morem i u zaljevima Velikog i Malog jezera, koji su zapravo potopljena kraška polja. Otok ima dvije Blatine i dvije Slatine i jedinstven niz uvala i zaljeva s najrazvedenijom otočnom obalom na Jadranu. Čarobni su vidici na stranu prema kopnu – prema poluotoku Pelješcu i Elafitskom otočju te na beskrajnu pučinu prema Otrantu ili na zapad prema Korčuli, Lastovu i udaljenom Visu.

Uspon na Montokuc

Gužva u kampu za Dane hrvatskih planinara

Od 1244 jadranska otoka Mljet je još u grčko i rimsko vrijeme bio pod zaštitom kao rezidencijalno područje vrhovnih vladara, a prvi je 11. studenoga 1960. dobio status nacionalnog parka (sjeverozapadni dio), zahvaljujući prethodnom radu stručnjaka u Austro-Ugarskoj Monarhiji (1910–1915), a poslije zalaganjem naših akademika Branimira Gušića (osnivač PD-a »Zagreb« i PSH-a) i Cvite Fiskovića (restauratora kompleksa samostana i crkve sv. Marije), Marijane Gušić, Dragutina Alfiera, Ratka Keve te marljivih planinara Ante Premužića i Željka Poljaka.

Povijesna raznolikost zabilježena od prvih gradinskih naselja u osvit naše civilizacije, s ilirskim gusarskim uporištem u Polačama, do njihova sloma 35. godine prije Krista od nasilnog Rima i beščutnog Augusta, zaokružuje prvo razdoblje života i smrti na otoku grčkog imena Oigigija, Meleda, ili latinskoga Melita, Malta. Hrvatska povijest počinje u 8. stoljeću prodorom Neretljana na istočni dio Mljeta, gdje su zaposjeli teško pristupačne i dobro branjene pozicije na otoku: Vrhmljeće (313 m), Cerovac (315 m), Veliki Planjak (392 m), kao i skrivena plodna polja Babino i Blatno. Do 12. stoljeća, poslije bitke podno brda Bijeda, Neretljani će pokoriti i posljednje prebjegje iz Salone, Nerone ili Ragusine te naseliti čitav otok.

Duhovnost pokrštenih Hrvata nadograđuje se na sakralno bogatstvo ranokršćanskih bazilika i vjerojatno biskupskog središta u bogatim Pola-

čama, s palačom koja je poslije Dioklecijanove palače i pulske Arene najveća rimska građevina u Hrvatskoj.

Benediktinci i njihovo djelovanje pod geslom »Ora et labora« na otočiću Svete Marije u Velikom jezeru, od njihova dolaska 1151., posvete romaničkoga kompleksa 1198. (Inocent III.), do ukinuća reda 1808. (Napoleon) ostavit će najjači pečat u životu i napretku stanovništva. Oni se 1345. odriču feudalne vlasti u dijelu otoka izvan područja koje danas uglavnom čine granice Nacionalnog parka, sa središtem u Babinu Polju, koje dobiva statut i univerziju (općinu). Sa Stonom i Dubrovnikom uspostavljeni su dobri gospodarski, kulturni i crkveni odnosi, naročito nakon 1410. kada Republika postaje potpuni vladar na otoku.

U samostanu na otočiću odvija se živa vjerska i kulturna aktivnost radom »Congregatio Melitensen«, s priorom samostana Mavrom Vetranovićem-Čavčićem u 16. stoljeću, te poslije opatom Ignjatom Đurđevićem u 18. stoljeću. Ovdje djeluju iznimne ličnosti dubrovačke renesanse: Bazilije Gradić (biskup Stona), Euzebije Kaboga (kartograf), Mavro Orbini (povjesničar), Anselmo Banduri (član Francuske akademije) i drugi. Padom Bosne pod Turke (1463.) crkva sv. Marije postaje hodočasničko mjesto bosanskih velikaša i puka, koji je u njoj pohranio kosti svojih svetaca i najbliže rodbine. Od 1793. benediktinci dopuštaju naseljavanje težacima i ribarima u novoosnovane Govedare, dok će naselja u Polačama, Babinim Kućama i Solinama nastati kasnije, a kao posljednje, poslije Drugoga svjetskog rata, i Pomena. Od 1997. samostanski kompleks vraćen je Biskupiji dubrovačkoj, djelomično je obnovljena crkva, obavljaju se arheološko-konzervatorski radovi i održava bogoslužje.

Mljet je za planinare privlačan zbog raznovrsnih uspona, kraških polja, razvedene obale, starih i novih naselja, stanovništva koje jedino na našim otocima govori štokavsko-ijekavski, te zbog toga što kretanje njime predstavlja užitak, izazov, oduševljenje i donosi lijepe i plemenite uspomene. Mljet nas poziva prijateljski, raširenih ruku i srca. Krenimo mu ususret kao ljubitelji prirode, u skladnosti s prirodom, u skladu sa životom ljudi i svega živoga na prekrasnoj Zemlji i dragoj nam Hrvatskoj.

Makarani na Duuuuuugom otoku

Nikša Maričić, Makarska

Naša planinarska škola, kako vrijeme odmiče, postaje sve zanimljivija. Po planu i programu došao je na red izlet na Dugi otok. Polazak je planiran već u dva ujutro s velikog mula pa se već na prvom koraku pojavljuje pitanje isplati li se ići spavati ili ipak ne. Zaključili smo da ćemo zagrijati gradele i čekati veliki polazak uz mirise lipe spize, s mislima na svoje novo odredište.

Onako siti preporučavamo svoje planinarske pute pune događaja, pogledavamo na sat i već je skoro dva. Ruksake na leđa, krećemo. Vozeći se Dalmatinom u smjeru Zadra, svi još malo pospani, odrađujemo svoju prvu dionicu. Po dolasku u Zadar ukrcavamo se na katamaran koji nas velikim plavetnilom vodi kroz prolaz Mali Ždrelec ispod mosta između Ugljana i Pašmana.

Naše je prvo odredište na Dugom otoku malo ribarsko mjesto Sali, sa zanimljivom arhitekturom te ponekim detaljem koji očara i ispuni osjetila. Tu je tako ispred knjižnice u drvetu ucrtan daljinomjer od otoka Sali do Tanzanije, pa do Malija, Tajlanda... svih mjesta na svijetu gdje postoje istoimena naselja (Sali). Našu pozornost posebno privlači kuća narančaste boje koja svojom osebujnom arhitekturom podsjeća na činjenicu da ništa nismo naučili od svojih predaka.

Odmah na početku puta poprimamo obrise gusjenice. Polagano se krećemo mjestom pored uvala Magrovica, Pasjak i Jaz do mjesta Gmajnog polja. Divimo se maslinicima isprepletenim suhozidima – koliko je samo ruku valjalo i slagalo ove kamene gromade, koliko je žulja stvorio sivi kamen stoljećima šiban vjetrom, kišom i suncem,

a svaki je ponosan što je dio otočne tradicije. U vali bonaca, veliko ogledalo u kojem se naše društvo cijelim putem ogledava, a periske vire u plićacima kao ukrasi morskih ogrlica u zelenomodrom svijetu.

Ne prestajemo se čuditi i diviti ljepoti prirode. Svako malo čujem komentare poput »lijepa li je naša domovina, lijepa li je naša domovina...«. Put nas vodi dalje mimo uvale Tripuljak sve do uvale Mir, gdje imamo poseban doček – tu su naši dragi tovari, magarci, kenjci, kako li ih sve zovu. Prekrasne su to životinje, desna ruka težaku, oni su kockice utkane u ovaj otok, oni su niti što prožimaju svaki kamen. Odmah prilaze, hranimo ih poslasticama iz naših ruksaka poput dehidriranog voća i slatkih peciva. Postajemo nerazdvojni prijatelji jer – i da hoćete – više ih se ne možete riješiti.

Dalje krećemo prema slanom jezeru Miru gdje se odmaramo u predivnom morskom kraju. Tek se povećava kad čovjeka obuzmu sve ove ljepote. Postajemo dio Dugog otoka. Nastavljamo put prema čuljcima na dodiru jezera Mira i mora. Čudne su to tvorevine; stvorili su ih pješaci namjernici koji su prolazeći slagali kamen na kamen, ostavljajući za sobom impozantne tvorevine kojima se divimo. Pred nama su obalni strmci, klifovi, visoki i do 66 metara. Hodamo rubom klifova uživajući u pogledu na svjetionik Stončicu. Ne znam na koju bih se stranu svijeta okrenuo – no svejedno je, jer kamo se god okreneš bit ćeš nagrađen skladom mora, sunca i kamena, kombinacijom koja opija i u svakom trenutku mami osmijeh na lica. Klik, klik, fotoaparati ne miruju, zagrijali smo ih do kraja, jer tko bi odolio ovim bojama?

Vraćamo se u svoju bazu u Salima, u svoju kuću koju smo nazvali orange house. Raspremamo stvari po sobama čekajući večeru u konobi »Sipa«. Stižemo zažarenih nasmijanih lica, puni dojmova, a na jelovniku su riblje delicije od glavonožaca – crni rižot, pogađate – od sipe, hobotnica na salatu, a za glavno jelo palamide s gradela... ma za prste lizat. Završavamo dan u stilu pravih sladokusaca koji znaju cijeniti plodove našega mora i domaće, otočno vino. Dugo u noć čuje se grohotan smijeh, probudili smo otok i prije početka sezone modernih nomada što turisti se zovu.

Tišinu otoka remeti samo naš žamor koji postupno nestaje, umor nas svladava, a snovi nas zovu.

Sutradan ustajemo rano. Dok još trljamo oči uz jutarnju higijenu, odlazimo na drugu stranu zaljeva gdje nas čeka autobus koji vozi duž otoka sve do naselja Velog Rata. S ceste se pruža lijep vidik na okolne otoke Ravu, Iž, Pašman, Ugljan, Zverinac, Sestrunj, a na kopnu na Velebit. Kakvi kontrasti! Uživamo u suncu s plavetnilom oko nas dok u daljini Velebit još čuva krpice snijega koji na proljeće hrani njegove izvore i potoke.

Upućujemo se pješice do uvale Sušice i alejom borova do svjetionika Velog Rata. Ta aleja potječe još iz doba austro-ugarske vladavine koja nam je ostavila značajne uređaje kojima se i danas koristimo. Svjetionik ispred nas svjedoči o mnogim putnicima namjernicima koji su prolazili kraj njega i sigurno sa smiješkom na licu zahvaljivali dragom bogu na ovom zemaljskom raj.

Krećemo se plažom prema Suhom rtu gdje zamjećujemo olupinu broda. Njegovi dijelovi razbacani su posvuda, a stari ruzinavi brod malo-pomalo nestaje. More i nevere učinili su svoje.

Stižemo do uvale Most gdje skidamo ruksake i poslagani kao srdele ležimo upijajući tople sunčane zrake. To ne traje dugo jer nas čeka još dug put prema Velom Ratu i Polju. Ispred nas je Sakarun, plaža poput Kariba, ma još ljepša, ne možemo vjerovati... Na prvome su njezinu dijelu oblutci, a na drugom sitan pijesak bijele boje. Skidamo gojzerice, zavrćemo nogavice i nagrađujemo se ulaskom u more. Ajme, gušta! Naša najmlađa planinarica, desetogodišnja Ela, zaplivala je i svi su joj oduševljeno pljeskali: »Ela, Ela, bravo, bravo!«

Očarani i puni dojmova, ohlađenih stopala koja su u dva dana prešla gotovo 43 kilometra, odrađujemo svoju posljednju dionicu preko brda Kapelice (130 m) do Božave.

Svemu dođe kraj pa tako i našem pohodu po Dugom otoku. Nas 36 planinki i planinara iz HPD-a »Biokovo« pristajemo na otok Rivanj i Sestrunj i time napuštamo Dugi otok. Svi smo slatko umorni i s osmjehom na licima prepričavamo svoje kratke, ali velike dugootočke doživljaje, dok katamaran siječe valove prema Zadru. Bio je to uistinu jedinstven izlet koji ćemo dugo pamtili!

Dijeta

Zvonko Trdić, Ogulin

To smo se jutro Miro i ja uputili preko Vražjeg prelaza i Maloga polja, nekih dva sata hoda, do skloništa na Stošcu. Snijeg je okopnio, ima ga tek u malim krpicama na sjenvitim mjestima u šumi. Oblaci se groze kišom, ali ne marimo. Ugodno je za hodanje.

Uspinjući se rubom Pečnika uživamo u mnoštvu cvijeća razasutog mladom bukovom šumom. Divimo se pasjemu zubu, jednoj od naših najljepših proljetnica, kojega ima neobično mnogo pored staze na početku uspona. Visibabe, jetrenke, poneka ljubičica ili šafran pokazuju se uz put na njima pogodnim mjestima. Jedino neugledni kukurijek i žute jaglace vidamo cijelim putem. Prolazeći pored Pečnika pitam se cvate li već Kitabelov jaglac na njegovim vrletnim stijenama, na samo tristotinjak metara nadmorske visine.

Uskoro dolazimo na zaravan. Lijevo se odvaja staza prema Lozi i Bukovlju, a mi produžavamo ravno na Malo polje. Pred nama je Stožac, a desno Soviljica i Klek. Vidljivost je loša pa Klek izgleda kao da je omotan tankom sivo-plavom koprenom. Kroz ogoljelu šumu vidi se daleko u svim prav-

cima. Svuda naokolo naziru se krovovi brojnih kućica koje su izgrađene posljednjih godina bez ikakva reda i rasporeda. Većina ih je građena od upotrebljive građe preostale od starih obiteljskih kuća na čijim su temeljima izgrađene nove. Dio tih zdanja po šumi solidne su novogradnje, ali ima i nakaradnih stračara. Ogulinci su ih izgradili na svojim davno zapuštenim livadama i njivama koje su se s vremenom pretvorile u mladu šumu. Ta divlja gradnja uzela je u posljednje doba tolikoga maha da se sve više tih zdanja gradi i na kupljenim parcelama. Većinu kućica vlasnici posjećuju kraće vrijeme, a onda padnu u zaborav i onako napuštene postaju nijemi svjedoci lokalnoga pomodnog ludila.

Do Franjkovca ugodno hodamo ravnicom Maloga polja. Franjkovac je uz Mrzljak jedan od rijetkih nepresušnih izvora na ovom području, u čijemu se betoniranom koritu godinama napajalo blago. Za nekoliko smo minuta na Kneji. Iznenadio sam se što nijedan od tri objekta nije ozbiljnije oštećen, a na asfaltiranom igralištu još su rukometni golovi i koševi za košarku. Objekte

ZVONKO TRDIĆ

Ostaci »Mijinih štinga« na putu prema vrhu Stošca

ZVONKO TRDIĆ

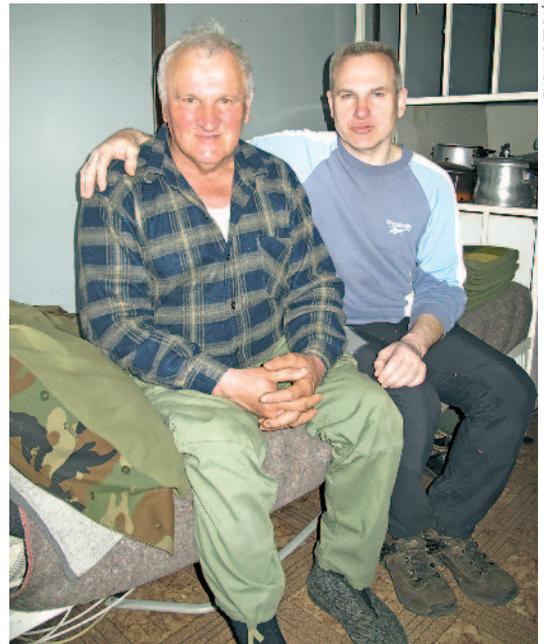
Planinarsko sklonište
i radioamaterska
kućica nadomak
vrha Stošća

na Kneji izgradili su osamdesetih godina ogulinski rekreativci predvođeni supružnicima Špehar. Već se dulje vrijeme ovdje jednom godišnje okuplja mnoštvo motorista na svojoj osebujnoj zabavi. Različita društva povremeno koriste pečenjaru, klupe i stolove za prigodna veselja.

Naš daljnji put nalikuje zahtjevnoj trim stazi jer moramo preskakivati, zaobilaziti ili se provlačiti ispod porušenih bukava. Nekadašnje strme livade pod samim Stošćem gotovo da i nema. Obrasla je šikarom iz koje se jasno izdvajaju mlada bukova stabla. Uspinjemo se strmom stazom ravno uzbrdo. Tek ponegdje nailazimo na ostatke Mijinih »štanga«. Nešto više bukovih oblica od kojih su građene »štange« nalazimo u gornjem dijelu staze. Tu je i poneki rukohvat.

Na vršnoj smo zaravni Stošća. Pred nama je staro sklonište i pored njega naknadno postavljen kontejner. Vidimo dim. Pozdravljamo se s Mijom i razgovaramo uz ponuđenu čokoladu. Ugodno je u toplom kontejneru. Mijo nam se žali na slabiji tek i potrebu prelaska na lakšu hranu. Kloni se, kaže, svinjetine i junetine pa danas za ručak ima samo bijelo pileće meso. Uskoro smo se uvjerali da je uistinu u »velikoj nevolji« i na dijetalnoj hrani jer nam je pokazao veliku posudu prepunu bijeloga pilećeg mesa. Malo smo zatečeni količinom mesa, ali suzdržavamo se od komentara. Bijelo meso jest, pileće jest, pa bit će da je to dijeta!

Vraćali smo se uz špilju u vrtači na vrhu Stošća, obišli izvor pored staze i produžili bespućem ravno prema Lugu. Na Mrzljaku podno Soviljice osvježili smo se vodom, očistili lišće iz zdenca i polagano natrag. Razišli smo se na Vražjem prelazu na Dobri, nakon punih pet sati ugodnog planinarenja.

ZVONKO TRDIĆ

Mijo i Miro

Vodič!

ALAN ČAPLAR

Tomislav Friščić, Ivanec

Puzaš, počinješ hodati, prve stube, prvi brijeg, prva planina... pa još bregova, još planina, dalje, visoko, najviše u Hrvatskoj, Sloveniji, Alpama... Netko bi rekao da nema ničega što već nisam vidio, sve već znam, sve sam probao, ništa mi više nije potrebno, sve mogu. Ali ipak, u dubini duše dvojiš je li zaista tako. Teško je samom sebi pogledati u oči, priznati da možda ipak i nije tako. Gdje pronaći odgovor?

Godinama si u planinarstvu, vodiš obitelj, prijatelje, društvo... Po bregovima znamim i neznanim, na planine i udaljene vrhunce. Kažu ti da si dobar, najbolji, no je li to i istina? Lako je izustiti laž, riječi su ipak samo vjetar, pohvala i tako ne košta ništa, za kritiku ipak treba imati i hrabrosti. Nije bitno što se kaže, već tko to kaže. Gdje pronaći odgovor?

Ima još raznih osobnih pitanja, dugogodišnjih lutanja, nedoumica, strahova, a tako je teško pronaći odgovor. Gdje pronaći odgovor?

Ima jedno mjesto, daleko u nepreglednim šumama Gorskoga kotara, daleko od pogleda, gdje svaki planinar koji ima hrabrosti može potražiti istinu, dobiti odgovore na vlastite nedoumice, ili jednostavno provesti aktivan odmor, prepustiti

se svojevrsnoj avanturi.

Sve to u jednom, ali i više, i različito od toga. To jest, moglo se ovog proljeća.

Tuk, planinarski dom »Bijele stijene«, ljetni tečaj za vodiče Hrvatskoga planinarskog saveza!

Došli smo po suncu i gotovo ljetnoj temperaturi, da bismo za nekoliko sati, s grmljavinom za dobrodošlicu i prvim kapima kiše, već drugi dan završili u pravoj zimi i snijegu. Vrlo bitno, ili koga briga. Već od prvih uvodnih riječi vrijeme nam prolazi kao rijetko kada u životu. Ustajanje nešto prije sedam, doručak, predavanje ili vježbe, ručak i kratak odmor, predavanje ili vježbe, večera, pa opet predavanje, priprema za spavanje, san... prođe dan. Povijest planinarstva, planinarska organizacija, organiziranje planinarskih pohoda i tura, kretanje planinom, psihologija, prehrana, meteorologija, prva pomoć, gorska služba spašavanja... samo su neke od obrađenih tema. Nekako najbolje i najdojmljivije prolazile su vježbe u prirodi, usprkos kiši, snijegu i hladnoći... Orijentacija, izrada bivka u više nego realnim uvjetima, penjanje i spuštanje po stijeni, vođenje planinara i simulacije raznih situacija, od ozljeda, nestanka člana

Početak penjačke vježbe u Golubinjaku

skupine, pa zatim potrage i njegova spašavanja. U svakom slučaju i više nego dovoljno za snimanje jednoga dobrog akcijskog filma.

A tečajci? Manje-više iz cijele Hrvatske, bez prijašnjih poznanstava, a opet, katkad mi se činilo da se poznajemo godinama. Nema te knjige ni upute koja bi ti pomogla u nekom problemu kao tvoj kolega ili kolegica, koji ti razjasni problem u nekoliko minuta. Pomagali smo jedni drugima, učili jedni od drugih, unatoč relativno lošem vremenu pokušavali što bolje svladati postavljene prepreke.

Nekad je u školi jedan profesor često ponavljao da knjiga zna za 4, on za 3, a učenici za 1 ili 2. Možda je to i istina, ali ostaje pitanje za koliko zna čovjek koji piše te knjige. Ili opet, jedno je u knjizi nešto pročitati, ali malo teže u praksi prezentirati, normalno, ako se time ne koristiš. Svatko bi od nas vrlo brzo primijetio da je tko od predavača već i samo malo »plivao« u nekoj temi ili pokusu, no naprotiv, snalazili su se kao ribe u vodi. Drugim riječima, mislim da su i oni istinski uživali, kako u predavanjima tako i u mnogobrojnim vježbama i analizama. Ležerno, s mnogo primjera stvarnih

situacija, što je opet dovelo do izvrsnih rasprava svih sudionika. Mirnoća, ozbiljnost, a opet tako neposredno. A kažu da to nisu nikad zajedno radili. Svašta! Bravo za Davora Banića, Alana Čaplara, Darka Mršnika, a zatim i za gospodina Gorana Gabrića, koji je opet zahvaljujući svojem velikom iskustvu dodatno podigao razinu britkim analizama i predavanjima.

Ima još jedna stvar koja me stvarno, onako ljudski obradovala. Osoblje doma u Tuku na čelu s gospođom Radom. Rijetkost je i u nekom razvikanom restoranu vidjeti da se netko toliko trudi oko gosta – a ovo je ipak »samo« planinarski dom. Osmijeh, ljubaznost i naoko tisuću sitnica ništa ne koštaju, a itekako donose bliskost i dobro raspoloženje. Unatoč razmjerno skromnim uvjetima, ukusna i raznovrsna hrana nesumnjivo je pomogla vedrom raspoloženju svih tečajaca, a ujedno je bila i stvarno pogonsko gorivo za sve postavljene zadatke.

Petak i završetak tečaja. Prekrasno jutro. Toga jutra sunce je izašlo na gotovo nestvarnom nebeskom plavetnilu, bacalo dugačke zrake. Tope se posljednje krpice snijega. Vratilo toplinu, navi-

jestilo ljeto, neko ljepše vrijeme. Možda u ovom jutru ima neke simbolike, nagovještaja nekih boljih vremena, kako za samu vodičku službu HPS-a, tako i za naše planinarstvo uopće. Gotovo da nam je i žao što »već« odlazimo, sve je nekako prošlo u djeliću sekunde. Tjedan bez televizije, automobila, gotovo bez mobitela, svih onih stvari za koje obično mislimo da su nam svakodnevno neophodne. Provoditi vrijeme u neprekidnim planinarskim razgovorima od jutra pa do kasno u noć, sa svojim cimerima, u prirodi, na kiši, vjetru, snijegu, hladnoći, među medvjedima i sitnim miševima, u tišini Čelimbaše, Maj vrha, Matić poljane... Nezaboravno!

Došli smo po suncu, otišli po suncu, a što je bilo između? Odgovori, obični odgovori, za svakoga od nas koji smo tih dana boravili u dubini Gorskoga kotara, u Tuku. Kako svakom od nas polaznika, tako vjerujem i svakom od voditelja i predavača na tečaju. Možda ne odmah danas, ali danas-sutra, svi ćemo biti na čistom sami sa sobom. Odgovori su došli sami po sebi, u čemu smo dobri, koje su nam slabosti, na čemu trebamo malo poraditi, a gdje se svojski potruditi, zbog

Predavanje u planinarskom domu u Tuku

sebe, ali i zbog obveze koju smo si dobrovoljno stavili na leđa, za budućnost svih onih pred koje trebamo stati i predstaviti se te ih s mirnoćom i smiješkom na licu sigurno odvesti, ali i vratiti s mjesta gdje vrhunci dodiruju nebo, gdje ne postoji bahatost, sebičnost, egoizam...

Hoću li biti vodič? Ne znam. A opet, ne znam zašto se već sada osjećam tako »prokletu« dobro!

Polaznici i instruktori na ljetnom tečaju za vodiče u Tuku (Čelimbaša)

Planinarska etika - izvori i povijesni prijepori

Mladen Pisek, Zagreb

Promišljanje strukovne planinarske etike, kao i svake druge znanstvene etike, započinje pitanjima: Koji su mogući izvori planinarskih moralnih načela?, te, Koji su povijesni prijepori iz kojih nastaju, mijenjaju se, pa i ukidaju moralne norme u planinarstvu?

Kako se većina moralnih načela formira u religijskom (preddržavnom) kontekstu, tako i izvore planinarskih moralnih načela možemo pronaći u »vjerskom ozračju«. Koncept Svete planine, sveprisutan na Zemlji do današnjih dana (npr. Fujiyama u Japanu, Phari Lapča na Nepal), razvijao se na dvije razine:

1. U primitivnim politeističkim religijama Planina predstavlja samog Boga (bog Ara – Ararat u Turskoj, Denali kod Indijanaca u Sjevernoj Americi) ili Božicu – Majku Zemlju (Čomolungma na Himalaji), Prirode ili Svemira (planina Meru kod drevnih Indijaca, danas prepoznata na Tibetu kao planina Kailas – Središte Univerzuma ili Pupak svijeta), ili mjesto gdje prebivaju Bogovi (Zeus na Olimpu u Grčkoj, Mitra na vrhu Elbrus na Kavkazu, božica Pele na krateru Halema'uma na Havajima).

2. U monoteističkim religijama, gdje je Bog »na nebesima« ili transcendentan, planina postaje sveto mjesto rijetkog susreta Boga i čovjeka (Konfucije dobije božansko nadahnuće na planini Taj-čan u Kini, Mojsije prima božje zapovijedi na brdu Sinaj). Stare predaje i religijski sustavi donose nam prapočelo moralnog odnosa ljudi prema planini: Stroga zabrana čovjekovog pristupa na Svetu planinu! Kršenje tog pravila (tabua) izazivalo je sankcije za pojedinca (vjerojatnu smrt od nevremena, hladnoće, gladi), zajednicu (bolesti, neimaština), pa i samu prirodu (lavine, poplave, potresi).

No čovjekova želja za božjom blizinom i nadahnućem, vječnim životom ili ništavilom (nirvanom), te manje prozaičnim božanskim

nektarom (grčki Olimp) ili prelijepim valkirama (vikinška Walhala) poticali su odvažne pojedince da se zapute na negostoljubive planine. Zato su šamani i vračevi odlazili na osamljene planinske vrhunce da kroz delirične vizije, od gladi, pesa ili halucinogena, predvide budućnost. Mitovi nam govore o polubogovima i drevnim herojima koji su svojim djelima pokazivali da zaslužuju pravo prebivanja na Svetoj planini. I vladari su težili susretu sa Svetim, pa se npr. kineski car Wu-ti u II. st. pr. Kr. popeo na planinu Taj-čan kako bi porazgovarao s Bogovima, a mnogi kraljevi su gradili zigurate ili piramide da se približe Nebesima.

Iz potreba obdržanja »čistog života«, neukaljanog svakodnevnim problemima i prohtjevima, malobrojni vjernici su se povlačili na planinu da kroz molitvu i trpljenje dostignu prosvjetljenje i kontakt s Božanskim. Postupno se na planinama izgrađuju izolirani samostani (npr. u Lhasi na Tibetu, na Atosu u Grčkoj), a asketizam se uobličuje u niz moralnih pravila (načela, tehnika i metoda), kojima se regulirao odnos pojedinca prema subratu, prema vjerskoj zajednici, pa i prema Planini kao praslici Božanstva.

Slobodan pristup planinskom utočisti pravovjernih i Planini, imao je samo čovjek koji je zadovoljavao visoke vjersko-moralne principe »čistoće, plemenitosti, istinoljubivosti, pravednosti«. Običnim smrtnicima je i nadalje bio zabranjen pohod na Svetu planinu (npr. na Kailas). Pod okriljem te svetosti vjekovima su na obroncima planina živjeli gorštaci koji su svojim teškim radom i, prema mišljenju Zapadnjaka, »moralnim neiskvarenim prirodnim karakterom« pomagali opstanku samostana, zaštitili Planine i Božanstava.

Gorštaci su, nerijetko prebivajući i na visinama iznad 4000 metara, npr. na području Himalaja ili južnoameričkih Anda, uspijevali preživjeti u surovoj prirodi, ali i usavršiti vještine sigurnog kretanja po planini, prepoznavanja nadolazećih

vremenskih nepogoda i opasnosti, orijentacije, dinamike hoda, bivakiranja itd. Osnovne današnje tehnike alpinizma, npr. upotrebe užeta, (drvenih) klinova, sigurnog sidrišta, prelaženje prevjesa, upotrebe kolotura za prijenos tereta koristili su već monasi u Grčkoj (manastir Hilandar i Lavra sv. Atanasija na Atosu iz IX. st., pleme Anasazi u kanjonu Chaco u XIV. st.). Vremenom je uspon na planinu i prijelaz preko visokih prijevoja postao nužan vjerskim misionarima (budizam iz Indije u III. st. pr. Kr. prodire na Tibet, mazdaizam u III. st. dolazi do Kine, nestorijanizam se u V. st. širi Azijom, franjevac Giovanni dal Piano dei Carpini u XIII. st. misionira do Kine), trgovcima koji su prenosili robu (npr. Put svile) i vojskovođama na njihovim osvajačkim pohodima (Aleksandar Makedonski, Hanibalov prijelaz preko Pirineja i Alpa 218. god. pr. Kr.).

Treba spomenuti i prve »planinare« - ljude koji su iz znatjelje kročili na planinu, npr. Dante Alighieri se zimi 1311. uspeo na Prato al Soglio

(1124 m), Leonardo da Vinci je 1511. došao na vrh Monte Bo (2556 m), a Petar Zoranić se 1536. popeo na Velebit i Dinaru. Kako su putnici koristili iskustva i znanja vodiča gorštaka (stočara, lovaca pa i krijumčara), nastajala su i moralna načela: uzajamnog uvažavanja, domaćinska zaštita stranaca, obveza sigurnog vodičkog praćenja itd.

Euroljani početke planinarstva, »kao djelatnosti čovjeka na planini radi estetskog užitka, posebnog načina i stila života« datiraju u 19. stoljeće (M. Zgaga, 1952, 5), ili u 18. st. – na ideji »povratku prirodi« Jean Jacques Rousseaua koji je u Novoj Heloizi napisao: »Čim se više približimo eteričnim predjelima, to je čovjekova duša bliža svojoj prvotnoj čistoći.«

No, planinarsko obilježje imao je već i uspon Francesca Petrarce na Mont Ventoux (1920 m) 1336., jer u pismu kardinalu Colloni kaže: »da mu je jedini motiv pohoda na planinu bio da se popne do te velike visine«. Zasigurno je i razvoj znanstvenog pogleda na svijet tijekom 17. i 18. stoljeća

doprinio nastajanju prvih planinarskih moralnih normi. Prirodo-znanstvenici »planinari« su opravdano glorificirali svoje vodiče po planinama, ali su time i stvarali moralne standarde njihovog ponašanja i djelovanja. Tako je npr. Balthazar Hacquet u 18. stoljeću pisao hvalospjeve o »ponosnim, hrabrim, jakim i odlučnim lovcima vodičima s kojima se čovjeku ne treba bojati da će umrijeti na planini«. Julius Kugy je krajem 19. stoljeća opisao gorštaka vodiča Antona Ojcingera riječima: »Bio je moćan i hrabar, okretan i brz, zdrav, ustrajan... s blistavom snalažljivošću.« Zapadnjaci su naročite moralne vrline pripisivali himalajskim Šerpama, bez »kojih bi sve bilo mnogo teže, nerijetko gotovo nemoguće« (Edmund Hillary). S druge strane, cijeneći iznimno teške tjelesne i duhovne napore penjanja na planine, ili po život opasne alpinističke uspone, stvaralo se uzajamno poštovanje između samih planinara te niz moralnih odlika (normi) prema kojima su djelovali u svom pohodu na planinu.

Najveći dio planinarskih normi možemo iščitavati iz uspjeha, ali i prijepora koje nalazimo u povijesti planinarstva. Moralne norme (i u planinarstvu) tretiraju poglede, odnose i interese među ljudima. Prvi planinari, prirodnoznanstvenici, književnici, pa i svećenici, oholo intelektualizirajući svoj boravak u prirodi, odbacivali su sposobnost »običnom čovjeku« da doživljava ljepotu planine. Smatralo se da neobrazovani ljudi odlaze na planinu samo radi podmirenja osnovnih životnih potreba, radi ispaše stoke, sječe drva ili lova. Još sredinom 20. stoljeća nailazimo na idealističku ocjenu: »...estetski stupanj (planinarstva), obogaćen je emotivnom nadogradnjom... etički stupanj postižu samo rijetki pojedinci...«

U početku su planine pohodili članovi plemstva i bogatijeg sloja društva koji su imali »višak slobodnog vremena« i materijalne mogućnosti za dulja putovanja i boravak na dalekim područjima. Dugo vremena je taj klasni elitizam pružao otpor »masovnom planinarstvu«, te s pozicija morala »stila, načina, metoda, opreme« omalo-

važavao uspješne pothvate »planinara pučanina.« Tek razvitkom političkih radničkih stranaka u 19. stoljeću (npr. Centrum u Njemačkoj), sindikalnih pokreta, pa i militarističkog osposobljavanja naroda između dva svjetska rata (npr. Sokolstvo, Orlovstvo), planinarstvo se otvorilo svim slojevima društva. Vjerojatno se je i Reinhold Messner, ponukan dotadašnjim uskogrudnim poimanjem planinarstva, odlučio napisati: »Onaj koji se penje na planinu vlastitom snagom, izletnik ili ekstremni penjač – planinar je. Nema reda viših vrijednosti iznad ostalih, svaki planinar mora tolerirati drugog čak i kada su i njihovi interesi potpuno različiti!«

Moralne dvojbe, standardi i norme u planinarstvu proizlazile su i iz kulturološkog nasljeđa pojedinih nacija, npr. engleskog shvaćanja sportskog fair playa (Važniji je stil nego uspon!), njemačkog perfekcionizma, američkog medijskog ekshibicionizma, pa i današnjeg azijskog nihilizma (Uspjeh po svaku cijenu!). Prijepori, te pokušaji nametanja moralnih normi, izbijali su oko niza pitanja, npr. kako osvajati planinu (solo penjanje, alpski stil ili ekspedicijska organizacija), koju i koliko opreme koristiti pri usponu, svrha ekipnog opremanja pojedinih dionica, kako (ne)retirati stijenu, koje su granice ljudskih mogućnosti itd.

Iz tih (i moralnih) pobuda nicali su i poticaji daljnjeg napretka, npr. uvidjevši da gube primat u alpinističkom postignućima, Englezi se prvi okreću skupom himalajskom ekspedicionizmu. Uspjesi: ispenjati ponovno stijenu u novom prvenstvenom smjeru, osvojiti planinu (i) bez kisika, uvođenje zimskog alpinizma, lednog uspona, slobodnog i sportskog penjanja itd., nerijetko su izazivali žučne moralne rasprave vodećih alpinista, sukobe generacija, netrpeljivosti između vodećih planinarskih društava, nacija i asocijacija.

Stvaranjem planinarskog elitizma (»Kulturu penjanja karakterizira visok stupanj kompeticije i mačizma, no glavna preokupacija njezinih poklonika usmjerena je samo na ostavljanje dojma unutar iste skupine.«: J. Krakauer, 2004, 24), sve razgranatija komercijalizacija planinarstva, nekritični odabir sponzorstva, pusti medijski spektakularizam itd., razgrađivali su moralno tkivo planinarskog djelovanja i ponašanja te nailazili na opravdane javne prijekore časnih lidera (npr. E. Hillary).

Zadnji skup planinarskih moralnih normi, naročito proklamiran u drugoj polovici 20.

stoljeća, zahvaća ekološku problematiku ljudskog boravka u planini. Već su Englezi, koji su prije toga izloveli gotovo sve što se kretalo u prirodi, krajem 19. stoljeća ukazali na potrebu zaštite rijetkih alpskih životinjskih vrsta. Planinarska društva su tradicionalno kroz moralne norme podučavala svoje članove o zaštiti planinske flore i faune, poticala osnivanje nacionalnih parkova i rezervata, prenanastjivanje istrebljenih životinja (divokoza, orao, vuk) itd. I dok se je još sredinom 20. stoljeća s planinarskog izleta kući donosio runolist, mirisne grane jela, gorski kristal, pa i poneki jež ili daždevnjak, većina današnjih pohodnika s gnušanjem bi gledala na takvo ponašanje. Veliki problem devastacije i zagađenja gorskog okoliša, kao posljedice masovnog planinarstva i ekspedicijskog gomilanja otpada, najprije se pokušavalo riješiti samostalnim akcijama odnosa smeća s planina (npr. s baznog logora ispod Everesta, Rob Hall 1990.), da bi kasnije države ipak uspješnije zakonima (normama, poticajima i kaznama) regulirale tu problematiku.

Jedna od preostalih moralnih dilema u planinarstvu, prenijeta i u 21. stoljeće, jest komercijalizacija uspona bogatih, ali često nedovoljno pripremljenih, planinara na opasne vrhunce. Stvaranje, ali i odgojem opće prihvaćanje moralnih normi, npr. »priznavanja napora a ne uspjeha«, »postignuće raznolikosti a ne teške dostupnosti«, »primjerene organiziranosti a ne improvizacije« itd., postigla bi se veća sigurnost planinara, te ponovni povratak čisto estetskom i moralnom (pro)življavanju planine.

VRH

Crnopac (1402 m)

Crnopac je najjužniji izdanak Velebita, a i jedan od njegovih najatraktivnijih dijelova. To je iznimno krševit teren pun dubokih ponikava i strmih litica, pravi labirint ponora i bijelih vapnenačkih kukova. Glavni hrbat pretežno je travnat, a pruža se smjerom sjeverozapad–jugostok, dok su u njegovu podnožju kukovi s obilježjima ljutoga krša. U području Crnopca ima mnogo špilja i jama. Glavno uporište za izlete je pl. sklonište Crnopac (1140 m) koje je sagradio zadarski planinar Slavko Tomerlin Tatek.

Vidik: Budući da je vidik s vrha otvoren na sve strane, a vrh je prilično udaljen od vrhova koji bi zaklanjali vidike, to je jedan od najljepših vidikovaca na Velebitu i u Hrvatskoj uopće

Koordinate: N 44° 15' 7.3" E 15° 50' 11.6"

Prilazi: Prezid ^{2.30h} Veliki Crnopac

(izravni, strmiji put) **2.30 h**

Prezid ^{1.30h} pl. sklonište Crnopac ^{2.3h}

Veliki Crnopac **4 h**

Sve markirane ture u području Crnopca vrlo su zahtjevne te je za njih potrebna dobra kondicija i spretnost, iako su najteža mjesta osigurana sajlama, klinovima i ljestvama. Glavno je ishodište za sve ture planinarsko sklonište Crnopac. Najbolje je posjet Crnopcu planirati kao dvodnevni izlet, prvoga dana s obilaskom Puta Malog Princa, a drugoga s usponom na vrh Veliki Crnopac i silaskom do Prezida. Pristup počinje na odvoju ceste 200 m od tunela, iza prvog zavoja prema Gračacu.

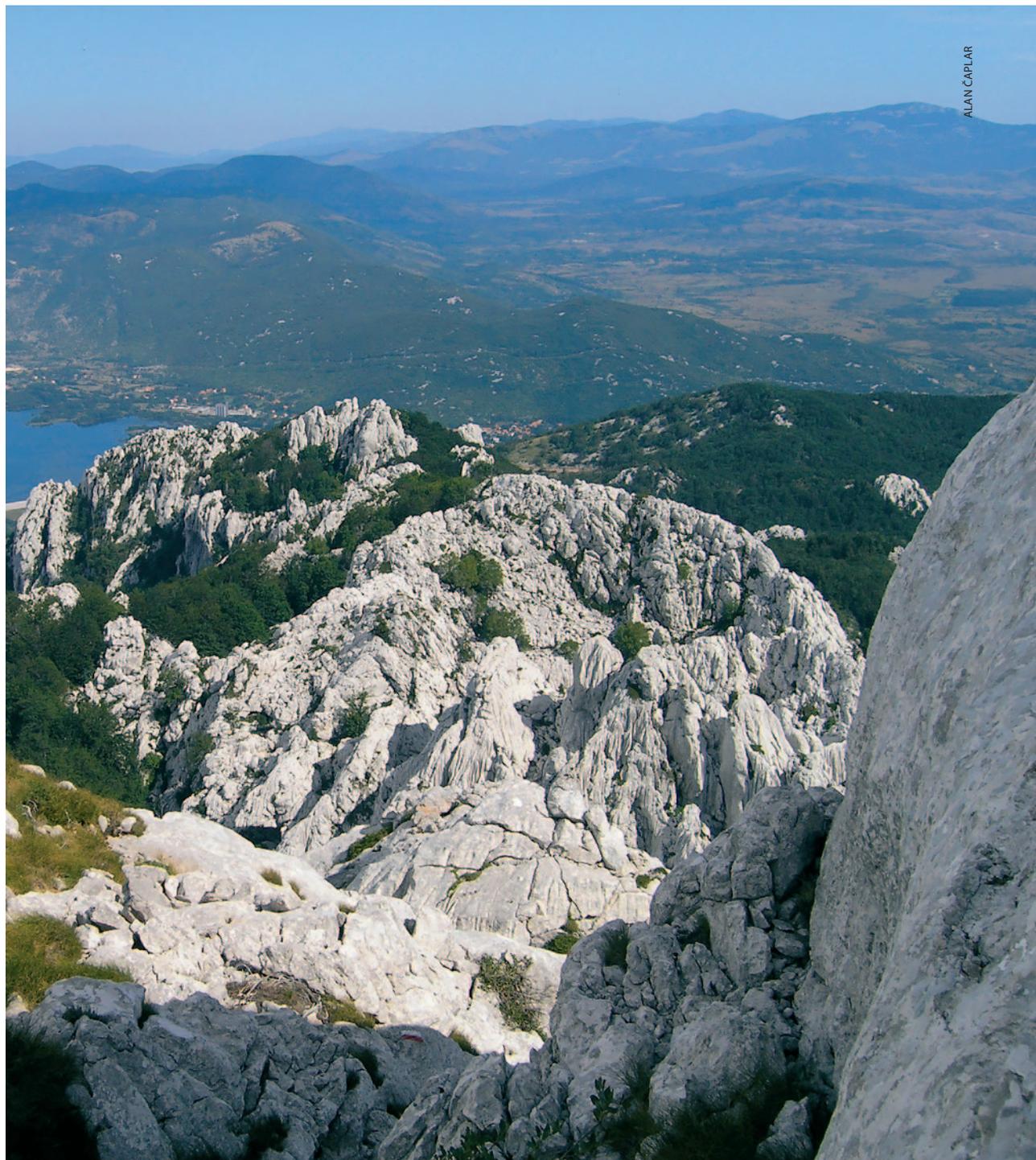
Zemljovid: Južni Velebit III, 18b (Smand)

KT obilaznica: HPO i Lički gorski biseri

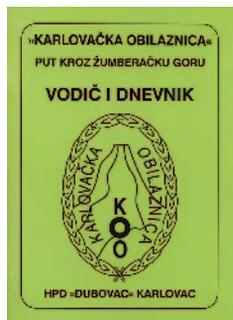

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

ALAN ČAPLAR

Karlovačka obilaznica

Tip obilaznice: vezna linijska

Minimalno vrijeme obilaska: 2 dana

KT: Planinarski dom Japetić, Mrzlo Polje, Ječmište, planinarska kuća Vodice, Pliješ, Ravna gora, Sveta Gera, Sošice

Uvjet za priznanje: Obilazak svih kontrolnih točaka

Upravlja: PD Dubovac, Karlovac

Informacije: Marijana Badovinac
098/92-50-657

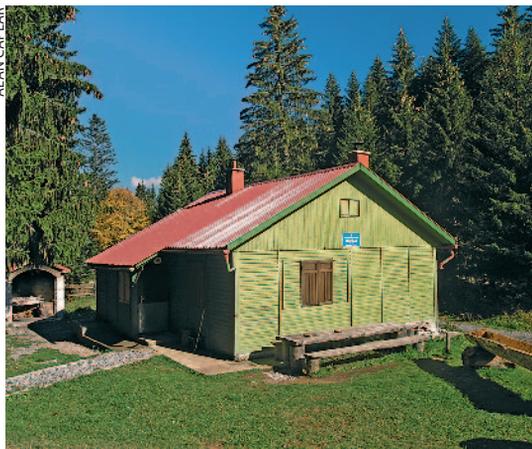
Karlovačka obilaznica je jedan od najljepših uzdužnih planinarskih putova u Hrvatskoj. Trasa vodi istočnim, središnjim i zapadnim Žumberkom povezujući planinarske kuće na Žumberačkoj gori.

Obilaznica je pod imenom »Karlovačka transverzala« svečano otvorena 25. kolovoza 1958. godine na Ječmištu i spada među naše prve planinarske obilaznice. Put dug 65 km trasirali su i prvi opisali pokojni doajeni karlovačkog planinarstva profesor Zvonimir Keler i Ivo Ott.

Sada obilaznica ima osam kontrolnih točaka. Markirana je uobičajenom planinarskom markacijom i mjestimično oznakom KO (Karlovačka obilaznica). Put se može se proći u etapama iz više pravaca i s prekidima. Cjelokupni obilazak traje dva dana. Dužina Karlovačke obilaznice iznosi 51 km.

Vodič i dnevnik sa zemljovidom može se nabaviti od PD-a »Dubovac« 47000 Karlovac, Strossmayerov trg 2 te u planinarskoj kući »Vodice«. Vodič sadrži jednostavne opise trase te planinarskih i drugih odredišta na putu.

ALAN ČAPLAR

PLANINARSKA KUĆA

Planinarska kuća Apatišan (1015 m)

Planinarska kuća Apatišan drvena je šumarska kuća koju je HPD Rajinac iz Krasna preuređio u planinarsku kuću. Zelene je boje i okružena je lijepom crnogoričnom šumom. Ima kuhinju, blagovaonicu i sobu za noćenje sa 12 ležaja, a otvorena je po najavi. Kuća je pogodno ishodište za planinarske uspone na sjevernom i srednjem Velebitu te za izlete u Lici. Od same kuće polazi markirani put prema Velikom Rajincu.

ALAN ČAPLAR

Vrh Pliješ (977 m) na Žumberačkoj gori iznad Sošica

INFO

Otvorena: po dogovoru

Opskrbljena: pićem, jelom po dogovoru

Mjesta za noćenje: 12

Upravlja: HPD Rajinac, Krasno

Informacije: Josip Tomaić (domar) 098/90-70-495, Miljenko Tomaić 098/450-559, Miljenko i Josip Tomaić 053/851-145

Prilaz vozilom: s asf. ceste Krasno - Štirovača d. 300 m mak. cestom kroz Apatišansku dulibu do kuće

www.pdpsunj.hr

Web Planinarskog društva »Psunj« je po dizajnu jedan od najkvalitetnijih planinarskih webova u Hrvatskoj. Osim preglednosti, odlikuje ga i dobro organiziran i ažuran sadržaj, s aktualnostima iz rada društva i najavom izleta. S druge strane, web »Psunja« nudi i korisne »statične« podatke o samom društvu, planinarskom domu »Omanovac«, putovima na Psunju i pohodu Fokinom stazom te linkove prema HPS-u i HGSS-u. U fotogaleriji se mogu vidjeti snimke s većih društvenih izleta te fotografije posjeta Ivce Kostelića Omanovcu. Odličan web!

www.pdpsunj.hr

IZ PLANINARSKÉ PROŠLOSTI

Fenomen Anića kuka

Nakon Klekove stijene, glavna uloga u razvoju hrvatskog alpinizma pripada Anića kuku i okolnim stijenama u Velikoj Paklenici koje su zbog izvanrednih penjačkih mogućnosti postale alpinistički eldorado poznat u zemlji i inozemstvu. Penjače privlače izvanredno razvijene i lako pristupačne stijene (svjega jedan sat od morske obale) i mogućnost penjanja zimi gotovo u ljetnim uvjetima. Stijene je otkrio 1938. HPD-ov penjački par Ladislav Kukovec i Dragutin Brahm, ali je prvi pokušaj uspona tragično završio: Brahm je 27. lipnja u stijeni pao i poginuo. Godine 1940. su Slavko Brezovečki i Marijan Dragman izveli uspon po Brahmovu planu i smjer nazvali Brahmovim. Anića kuk su ponovno "otkrili" tek 1957. članovi AO »Mosor« (Mosoraški smjer) i PDS Velebit (Velebitaški smjer). Idućih godina Anića kuk postupno postaje stijena broj jedan u Hrvatskoj, pogotovo nakon spektakularnog uspona kroz prevjesni Brid Klina koji je trajao sedam dana (B. Aleraj i M. Čepelak, 1973). Popularizaciji Paklenice najviše je pridonio godišnji organizirani prvosvibanjski alpinistički skup s kojim su započeli 1960. članovi PDS »Velebit«,

ALAN ČAPLAR

Anića kuk s prepoznatljivim Klinom

a poslije je taj skup prerastao u republički, pa na kraju u internacionalni. Danas traje po tjedan dana, a pojedinih godina okupljalo se i više od tisuću penjača iz raznih europskih zemalja tako da je pod stijenom, na livadi Anića luci, nastajao čitav šatorski grad. U Anića kuku i okolici ispenjano je i opisano na stotine prvenstvenih smjerala, o Paklenici su pisala sva važnija europska planinarska glasila, a u novije doba tu nalaze bogate mogućnosti i športski penjači tako da se NP Paklenica postupno počela poistovjećivati s »penjačkim rajem«.

prof. dr. Željko Poljak

Vremeplov

- 4. 7. 1852.** u časopisu »Neven« objavljena »Zora na Učki«, prvi hrvatski planinarski putopis
- 4. 7. 1969.** otvoren Velebitski planinarski put
- 7. 7. 1889.** sagrađena željezna piramida na Sljemenu koja je 1960. preseljena na vrh Japetića
- 16. 7. 2009.** Na poticaj HPS-a Ministarstvo kulture proglašava Premužićevu stazu na Velebitu kulturnim dobrom
- 17. 7. 1907.** istraživač velebitske flore Arpad Degen otkrio Degeniu velebiticu
- 24. 7. 1974.** najveća nesreća u povijesti hrvatskog alpinizma – od ledene lavine u Križu Užbe na Kavkazu pogibaju Viktor Tabaković i Urso Vrdoljak iz Zagreba i Ante Bedalov i Nenad Čulić iz Splita
- 25. 7. 1953.** na Plitvicama održan prvi slet hrvatskih planinara
- 27. 7. 1953.** otvoren današnji planinarski dom Zavižan ispod Vučjaka na sjevernom Velebitu

Planinarski križni put (1987 – 2012) – 25. obljetnica

Planinarski križni put nastao je sada već daleke 1987. u Samoborskom gorju, a sredinom devedesetih godina prošlog stoljeća proširio se na mnoge župe, biskupije i krajeve po čitavoj Hrvatskoj. Danas za križem hoda tisuće mladih godišnje, a mnogi od njih poslije postaju članovi planinarskih društava u svojim krajevima. Na temeljima takvih iskustava vjerničkog zajedništva u planini nastala su i neka planinarska društva i sekcije koje su se ubrzo pridružile HPS-u te svojim djelovanjem obogaćuju krovnu organizaciju planinara u Hrvatskoj. Jedan od takvih primjera je i HPD »Sveti Patrik« iz Samobora koji ove godine slavi osam godina svoga rada.

Ove godine Planinarski križni put slavi svoj jubilej. Naime, skupina mladih planinara, njih osmero, s još troje naknadno pridruženih, u jesen 1987. krenula je sa svojim kapelanom na dvodnevni hod po Samoborskom gorju. Nisu toliko namjeravali osvajati vrhove, koliko su htjeli obići četrnaest sakralnih objekata u Samoborskom gorju. Krenuvši iz Samobora preko Cerja, Kotara, Poljanica, Kovinščice i Velikih vrata prema Japetiću, gdje su prenoćili, a sutradan nastavili prema Noršić Selu i dalje prema Breganici, popevši se na Slani Dol i spustivši se preko Gradišća u Samobor, zapalili su vatru

jednog novog pokreta koji je u proteklih dvadeset i pet godina oduševio tisuće mladih.

Tri su velika razdoblja ove pobožnosti. Početak je obilježen hodom po Samoborskom gorju (prvih 14 pohoda). Na kraju tog razdoblja, organizaciju pobožnosti od lista »Emanuel« (list Župe sv. Anastazije u Samoboru) preuzela je novoosnovana Planinarska bratovština sv. Bernarda. Slijedio je »izlazak« križnog puta iz Samoborskoga gorja jednom godišnje. Tako je 15. križni put održan 1995. u okolici grada Koprivnice, s obilaskom vrha Bilogore, dakle prvi put izvan Samoborskoga gorja. Pobožnost je tada dobila i svoje ime – Planinarski križni put. Vrhunac svih dotadašnjih pohoda bio je u onom dvadeset i trećem, u okolici Požege, sa službeno prijavljenim 1761 sudionikom, iako je stvarna brojka premašila 2000. Otad mlada Požeška biskupija ima svoj biskupijski križni put, pa mladi iz te biskupije više ne dolaze u Samobor. Nakon 27. pohoda, koji se 2001. održao između Čakovca i Varaždina, njihov primjer slijedi prvo Varaždinska biskupija, a nakon 35. pohoda, koji se 2005. održao u vukovarskom kraju, i Đakovačka i Srijemska biskupija. U tom je razdoblju Planinarski križni put imao najveći broj sudionika, a brojka se nerijetko penjala i do 1400,

RADOVAN LIBRIC

U hodočasničkim pohodima organiziranim pod nazivom »Planinarski križni put« u proteklih 25 godina sudjelovao je velik broj planinara

Pod Dubovcem u Karlovcu

pa i više sudionika. Model Planinarskoga križnog puta kao velike manifestacije obilježile su poteškoće sa smještajem, kretanjem velike kolone prometnicama i nedostatkom prostora za euharistije, jer su sakralni objekti najčešće premali za tako velik broj sudionika.

Nakon vidljivog zamora organizatora, 2004. organiziranje pohoda, uz Planinarsku bratovštinu sv. Bernarda, preuzela je i novoosnovana Udruga Ekospiritus. Otad se te dvije udruge skrbe o ovoj pobožnosti. Svaka se na svoj način trudi organizaciju i program prilagoditi svojim mogućnostima. Iz modela velike manifestacije prešlo se u model kvalitetnog susreta. Model koji prednost daje kvaliteti pred brojnošću sudionika nametnuo se sam po sebi.

Ove je godine održan i Obiteljski planinarski križni put u Samoborskom gorju u kojem je sudjelovalo 250 osoba, a među njima i 80 djece. Misu je na Cerini predvodio msgr. Mijo Gorski, pomoćni zagrebački biskup i sam planinar.

Osvrnemo li se na protekle godine, vidjet ćemo da postoje mnogi plodovi Planinarskoga križnog puta koji su se odrazili i na planinarsku organizaciju u Hrvatskoj. Sudionici su rado izdvajali financijska sredstva za obnovu starih zapuštenih objekata, pretvarajući ih u planinarske kuće. Tako je najprije obnovljena stara lugarska kuća na Velikom Lovniku u Samoborskom gorju – Gostinjac sv. Bernarda. Uslijedit će i otvaranje planinarske kuće u blizini Cerinskog vira, najljepšeg slapa Samoborskoga gorja. Bit će to lijepo mjesto za planinare koji posjećuju Samoborsko gorje.

Mnogi mladi ljudi nastavili su svoje djelovanje u planinarskim društvima, preuzeli odgovornost i teret označavanja planinarskih putova, organiziranje planinarskih izleta, populariziranje planinarstva u svojim školama i fakultetima. Rezultat su bila velika okupljanja mladih u planini. Tako je 1999. organiziran prvi veliki katolički tabor na Velebitu, na Velikom Lubenovcu, a susreti se još uvijek organiziraju, i to u vidu tradicionalnoga ljetnoga kampa u Velikom Lomu. Prijateljstva s obitelji Vukušić te mnogim drugim domarima u našim

planinama, rezultirala su stalnim posjetom planinarskim kućama. Proširili su sudionici svoja putovanja i na europske planine. Nekoliko puta popeli su se na Mont Blanc, planinarili su po irskim planinama, obišli su i Dolomite te francuske i švicarske Alpe. Odvažili su se hodati i Camino, put sv. Jakova, čijih više od 800 kilometara prolazi velikim dijelom Španjolske.

Posebno je zapaženo djelovanje planinarskih društava koja su sudjelovala u Planinarskom križnom putu, u populariziranju hodočasničkih putova prema svetištima u Hrvatskoj. Najbolji je primjer hodočašće planinara na Veliko Rujno tijekom svetkovine Velike Gospe. Iz svega je vidljivo da Planinarski križni put, iako u onom užem smislu ne okuplja samo planinare već širok krug mladih, ali i onih starijih, zauzima značajno mjesto u populariziranju planinarstva u Hrvatskoj u posljednjih 25 godina.

Prijateljstva koja su nastala na tim okupljanjima dragocjena su, a rezultirala su mnogim akcijama i susretima proteklih godina. Spomenut ćemo samo zaslužnog planinara iz Pleternice Vida Marića koji je nebrojeno puta organizirao susrete u planini i time pokazao mnogo planinarske ljubavi i dosjetljivosti u rješavanju poteškoća takve organizacije. Nezaboravna su prijateljstva Samoboraca sa Slavoncima i planinarima s juga domovine.

Jubilej Planinarskoga križnog puta proslavit će se drugi vikend u listopadu, u Samoborskom gorju. Sudionici će hodati u nekoliko dionica, a u nedjelju 14. listopada, naći će se ispod stare gradine Okića odakle će krenuti prema Samoboru. Pedeseti pohod završit će procesijom koja će proći gradom i svetom misom. Vjerujemo da će se tada okupiti nekoliko naraštaja sudionika ove pobožnosti, planinara koji svojim hodom iskazuju ljubav prema Stvoritelju i domovini.

Radovan Librić

Uz raspelo na planinarskom putu

Tečaj za markaciste u Zagrebu i na Medvednici

U Zagrebu i na Medvednici 19. i 20. svibnja održan je tečaj za markaciste. Tečaj je organizirala Komisija za planinarske putove HPS-a, a bio je poseban po velikom broju zainteresiranih – u subotu u 14 sati okupilo nas se pedesetak da bismo prisustvovali prvom, teorijskom dijelu tečaja. Zbog velikog broja polaznika predavanje je premješteno u prostorije HPD-a »Zagreb-Matica«. Pri ulasku u predavaonicu svi su polaznici dobili priručnik »Planinarski putovi« i jedan crveno-bijeli kartončić. Taj smo kartončić sutradan koristili za provjeru nacrtanih markacija. Priručnik osim teksta, sadrži i mnogo slika s terena pa je vrlo praktičan i zanimljiv.

Predavanja su održali pročelnica Komisije za planinarske putove HPS-a Jasna Kosović, Božica Denona, Boris Bjedov i Tomislav Pavlin. Predavači su nam, izmjenjujući se, vrlo slikovito objasnili što znači biti markacist te koje su mu dužnosti i obveze. Sve su popratili savjetima iz vlastita iskustva.

Marljivo smo zapisivali, iako je sve opisano u našem priručniku. Nakon predavanja uslijedio je kratak predah koji su mnogi iskoristili da malo ponove gradivo prije pismenog dijela ispita. Sam ispit sastojao se od

četrdesetpet pitanja, a od tri ponuđena odgovora morali smo zaokružiti jedan. Rezultati pismenog ispita bili su dobri, svi smo prošli, pa je uslijedila i pohvala naših predavača.

Sutradan smo se okupili na Bistranskom sedlu na Medvednici. Tu smo raspoređeni u skupine od po devet polaznika i vođeni instruktorima krenuli na posao, to jest na praktični dio tečaja koji je još trebalo još obaviti. Praktični je dio bio još zanimljiviji od teorijskog – svatko od nas probao je raditi sve, od čišćenja markacija, do obnove ili crtanja nove, pisanja slova, brojeva, krčenja granja i drugog.

Kada je obavljen posao na terenu, ponovno smo se našli na livadi, gdje su podijeljene diplome i iskaznice markacista. Posebno smo pohvaljeni radi svoje aktivnosti i zainteresiranosti za rad na terenu. Na povratku smo svaku oznaku i markaciju gledali drugačijim očima (očima markacista) i, naravno, komentirali. Bilo je lijepo i zanimljivo, a puni dojmova došli smo do zaključka da treba odmah krenuti u neku akciju i na domaćem terenu, te smo se u takvom raspoloženju i rastali.

Mirjana Maršanić

Skupina novih markacista, članova HPD-a »Lipa« iz Sesveta

Ispiti za speleologe i instruktore speleologije te nove speleološke značke

Komisija za speleologiju Hrvatskoga planinarskog saveza sustavno provodi školovanje svojih kadrova organiziranjem ispita za nazive speleolog i instruktor speleologije. Ove su godine ispiti održani 28. siječnja u Šibeniku, u prostorijama HPK-a »Sv. Mihovil«. Na ispitima su se provjeravala teorijska i praktična znanja iz svih područja speleologije. Ispitnu komisiju činili su instruktore speleologije Ana Bakšić (SO PDS »Velebit«), Teo i Aida Barišić (SO HPK »Sv. Mihovil«), Damir Basara (SO PD »Dubovac«), Vlado Božić (SO HPD »Željezničar«), Dalibor Paar (SO PDS »Velebit«) i Goran Rnjak (SO HPK »Sv. Mihovil«).

Od prijavljenih devet kandidata ispitu ih je pristupilo sedam. Ispit su položili i naziv »speleolog« stekli ovi kandidati:

1. Petra Kovač Konrad (SO HPD »Željezničar«, Zagreb), značka br. 195
2. Tea Selaković (SO PDS »Velebit«, Zagreb), značka br. 196
3. Marko Rakovac (SO PDS »Velebit«, Zagreb), značka br. 197
4. Vladimir Milutinović (SO PDS »Velebit«, Zagreb), značka br. 198
5. Željko Marunčić (SO HPD »Imber«, Omiš), značka br. 199
6. Tomica Matišić (SU »Kraševski zvir«, Ivanec), značka br. 200
7. Damir Pavelić (DDISKF, Zagreb), značka br. 203.

Instruktorskom ispitu u Šibeniku pristupili su Ronald Želznjak (SO PDS »Velebit«, Zagreb) s instruktorskom radnjom »Sile na sidrištu prilikom samospašavanja« i Antonio Kovačić (SO HPD »Imber«, Omiš) s radnjom »Samospašavanje«, čime su stekli naziv instruktora speleologije.

Budući da je KS HPS u 2011. potrošio značke »speleolog« izrađene još 1979. u količini od 200 komada (od kojih je pet bilo oštećeno pa nisu podijeljene), izrađene su nove značke i podijeljene ovom prilikom.

Izrađene su i nove značke »instruktor speleologije«. Prve značke »instruktor« izrađene su u bivšoj državi i imaju u sredini crvenu zvijezdu petokraku pa od osamostaljenja Republike Hrvatske više nisu dodjeljivane. Tako su ovom prilikom podijeljene i nove značke »instruktor speleologije«, i to ne samo novim, već i »starim«, aktivnim instruktorima. Svi aktivni instruktore speleologije koji imaju staru značku mogu, ako to žele, dobiti i novu. Iako nove značke »instruktor speleologije« imaju serijske brojeve, instruktorima su

Petra Kovač Konrad pokazuje izradu sv. Bernarda

podijeljene nasumce (Vlado Božić, na primjer, dobio je značku broj 105).

Budući da je DDISKF (Dinaridi – Društvo za istraživanje i snimanje krških fenomena) iz Zagreba u 2011. postalo članicom KS HPS-a, njegovi su članovi stekli uvjete za polaganje ispita po programu KS HPS-a i dobivanje značke »speleolog« i »instruktor speleologije«. Na temelju sličnih naziva stečenih tijekom prijašnjega članstva u Hrvatskom speleološkom savezu, KS HPS je naziv »speleolog« dodijelio i Alanu Kovačeviću (značka br. 202), a Tihomiru Kovačeviću naziv »instruktor speleologije« (značka br. 110).

Članovi SO »Liburnija« u HPD-u »Paklenica« izrazili su želju da budu domaćini ispita 2013. godine.

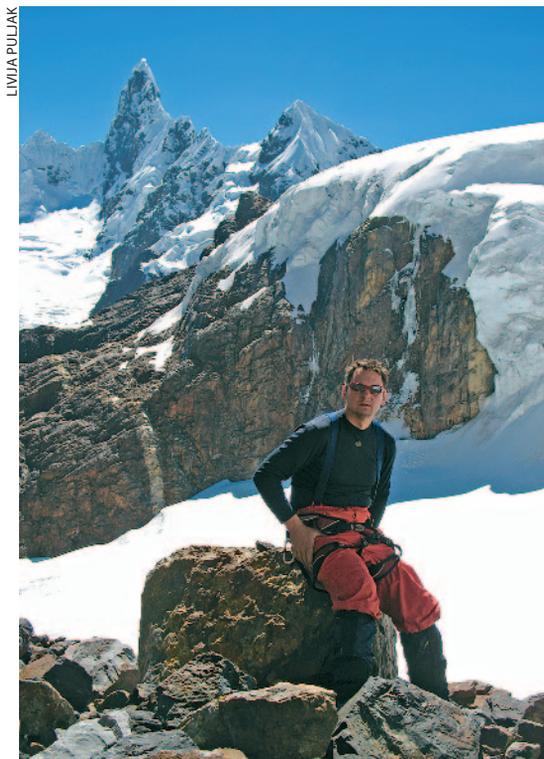
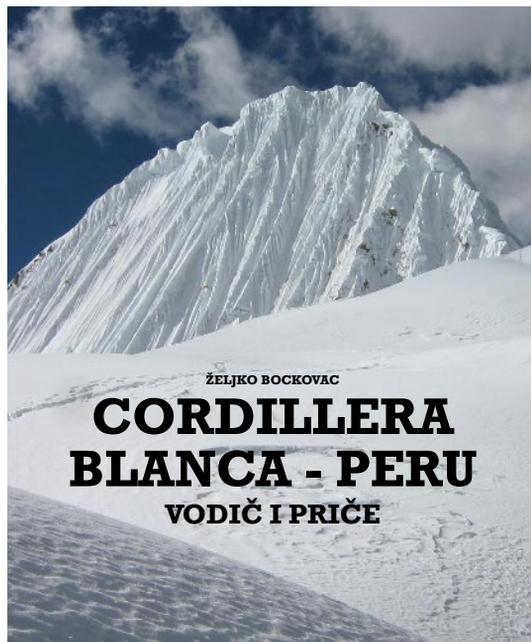
Vlado Božić

Željko Bockovac: Cordillera Blanca – Peru – vodič i priče

U Makarskoj je, u nakladi izdavača »Duplo više« d.o.o., početkom godine objavljena atraktivna planinarska i putopisna knjiga Željka Bockovca. Knjiga ima 84 stranice, a sadrži zapise s autorovih planinarskih i penjačkih putovanja po Peruu, s obiljem praktičnih uputa za sve one koji žele posredno ili neposredno upoznati peruanske planine. Knjiga je bogato ilustrirana fotografijama u boji i atraktivno grafički uobličena.

Kao prva hrvatska planinarska knjiga posvećena isključivo južnoameričkim planinama monografija »Cordillera Blanca – Peru« vrijedan je iskorak i doprinos upoznavanju fascinantnoga svijeta visokih i dalekih planina na drugom kraju našeg planeta. U njoj su na izvanredan način objedinjena planinarska i putopisna zapažanja s dalekih putovanja vrsnog planinara Željka Bockovca te pričama »iz prve ruke« prenesena razna praktična iskustva. Riječju i slikom ona živo i neposredno predstavlja kulturnu i prirodnu baštinu dale-

Autor Željko Bockovac u Cordillera Blanci

koga, a planinarskom i penjačkom srcu ipak dragoga i zanimljivoga kutka svijeta, potvrđujući time da je planinarstvo sastavni dio kulture, a ne besciljno penjanje na vrhove s kojih penjač ionako ubrzo mora sići. Zato ovu knjigu ne treba čitati samo kao zanimljivo putopisno štivo, već ponajprije treba uživati u autorovoj neposrednosti i iskrenosti, a posebno u načinu na koji s neskrivenim užitkom opisuje ono što vidi. Nema sumnje da će zahvaljujući izvrsnim fotografijama, preglednim kartama, atraktivnom dizajnu i zanimljivom tekstu daleke i visoke planine koje su oduševile i nadahnule autora razveseliti i očarati svakoga ljubitelja planina kojemu ovaj planinarsko-publicistički dragulj dospje u ruke.

Knjiga je predstavljena serijom autorovih predavanja u svim većim hrvatskim gradovima, a može se nabaviti po cijeni od 100 kuna u HPS-u ili od autora (narudžbe na e-mail: bockovac@gmail.com).

Alan Čaplar

Osnovan Riječki planinarski savez

Dana 30. svibnja, u dvorani Riječkoga sportskoga saveza, 21 predstavnik iz osam riječkih planinarskih udruga (PD »Kamenjak«, HPD »Platak«, PD »Transverzalc«, PD »Tuhobić«, HPD HP i HT »Učka«, PD »Duga«, PS »Bazovica« i Stanica planinarskih vodiča Rijeka), koje okupljaju veliku većinu riječkih planinara, osnovali su Riječki planinarski savez (RPS). Kao gosti na skupštini sudjelovali su predstavnici planinarskih društava Bakar i Viškovo – Dunja Sabljar i Radovan Brnelić te glavni tajnik HPS-a Darko Berljak. Kako je naglašeno u programskim smjernicama, RPS će prvenstveno biti servis svojim članicama i brinut će o zajedničkim akcijama i potrebama, osposobljavanju i školovanju planinara, širenju planinarskoga pokreta među učenicima i mladima te surađivati s lokalnim gradskim i županijskim vlastima.

Kada se završi proces registracije Riječki planinarski savez pridružit će se HPS-u, a također će postati i dijelom velike riječke sportske obitelji okupljene u Riječkom sportskom savezu. Imenovani su članovi Upravnoga odbora: Zoran Bistričić (Stanica planinarskih vodiča Rijeka), Josip Jursić (HPD »Platak«), Damir

Konestra (PD »Tuhobić«), Boris Kurilić (PD »Kamenjak«), Radivoj Mitrović (PD »Transverzalc«), Darko Mohar (PS »Bazovica«), Matija Perić (HPD HP i HT »Učka«) i Ivica Šporčić (PD »Duga«). Tajnik RPS-a je Matija Perić, a predsjednik Damir Konestra, dok će u Nadzornom odboru biti Igor Korlević, Damir Pavšić i Dionis Jurić. Svi dužnosnici potvrđeni su i izabrani na mandat od dvije godine.

Sudionici osnivačke skupštine posebno su naglasili potrebu suradnje s planinarskim društvima u riječkome prstenu duž kojega se proteže i poznata Riječka obilaznica, koja bi trebala postati točkom zajedničke suradnje i skrbi svih planinara Rijeke i njihovih susjeda, a koju bi trebalo posebno valorizirati s turističkoga gledišta. Bliža suradnja s turističkim zajednicama i agencijama, rečeno je na skupštini, jedan je od ciljeva rada Riječkoga planinarskoga saveza jer praksa pokazuje da su mnoge planinarske staze koje planinari označavaju, uređuju i održavaju postale važan segment turističke ponude, a moguće ih je koristiti intenzivnije i organiziranije uz stručno planinarsko vodstvo na zajedničku korist turizma i planinarstva.

Članovi Upravnoga odbora u društvu glavnoga tajnika HPS-a Darka Berljaka nakon osnivanja Riječkoga planinarskoga saveza

Penjati se mora...

HPD »Željezničar« iz Zagreba osnovao je početkom godine fond »Penjati se mora«, kojemu je cilj poduprijeti edukaciju i jačanje penjačke zajednice. Uspješne akcije koje su organizirane tijekom proljeća naišle su na veliku potporu planinara.

Dana 20. svibnja zagrebačko kino »Tuškanac« ugostilo je brojne planinare, alpiniste i ljubitelje prirode na projekciji filma »Sfinga«. Projekciji je prethodila mini-turneja po aktivnijim zagrebačkim planinarskim društvima – održano je ukupno dvanaest prezentacija kojima je predstavljen fond i najavljeno gostovanje »Sfinge«. Inicijativu su podržali mnogi pojedinci i planinarska društva pa se u Tuškancu tražila stolica više. Nakon projekcije uslijedio je razgovor s autorima filma, alpinistima Gregorom Kresalom i Tinom Marenčecom koji su publici dodatno približili pojedinosti o snimanju filma. Razgovor je vodio Daniel Lacko, a iznenađenje večeri bilo je sudjelovanje Roberta Pečnika, jedinog Hrvata koji se pojavljuje u filmu. Film je sve nazočne oduševio nepretencioznošću i iskrenim pristupom.

Već sutradan, 21. svibnja, u suradnji AO-a HPD-a »Željezničar« i AO-a HPD-a »Zagreb-Matica« u Zagrebu je održana promocija knjige Željka Bockovca »Cordillera Blanca – Peru, vodič i priče«. Autor je osobno predstavio svoju knjigu koja je ujedno pregled aktivnosti hrvatskih planinara i alpinista u Andama. Osim knjige, Željko Bockovac predstavio je i svoje uspone na vrhove Alpamayo i Huascaran.

14. lipnja u parku pored MoFit fitness centra u Zagrebu (Selska-Zorkovačka) održano je javno predavanje Vladimira Dade Mesarića, iskusnog alpinista s više od 45 godina penjačkoga staža, na temu »Kako sam počeo penjati i što se potom dogodilo«. Mesarić je bio sudionik prve hrvatske alpinističke ekspedicije na Grenland 1971., ekspedicije Everest 1979.. Osim toga, on je jedini Hrvat s međunarodnom UIAGM licencom gorskog vodiča, te prije svega dobro društvo u planini. Mesarić je još uvijek veoma aktivan član AO-a HPD-a »Željezničar« i HGSS-a, a njegovo je predavanje bilo usmjereno na prenošenje iskustava koja su ga formirala svjetonazorski i utjecala na njegove životne odluke.

Dana 16. lipnja na Okiću kod Samobora održana je edukacijska radionica o samospašavanju. Program je bio namijenjen aktivnim penjačima, a fokus je bio na tome što učiniti u slučaju nesreće, raspoložuci opremom naveza. Obradeno je nekoliko hipotetskih situacija koje uključuju primjenu i kombiniranje naprednih tehnika radi rješavanja kriznih situacija do kojih može doći pri penjanju višedružinskih smjerova. Dio radionice bio je pokaznoga karaktera, ali cilj je bio da polaznici nauče i sami izvedu sve manevre.

Za više informacija o aktivnostima fonda »Penjati se mora« preporučujemo www.hpdzeljeznicar.hr i www.facebook.com/penjatisehora.

**PENJATI
SE
MORA!**

Projekcija filma
Sfinga u kinu
Tuškanac 20.
svibnja 2012.

MARKO DUJKI

OTMAR TOSENBERGER

Slavonski planinari pred planinarskom kućom »Strmac«

S drugog Pohoda slavonskim planinama

Drugi Pohod slavonskim planinama održan je 19. i 20. svibnja na Požeškoj gori. Već 18. svibnja u planinarskoj kući na Strmcu okupilo se dvadesetak planinara koji su stigli iz udaljenijih mjesta Hrvatske, kako bi ujutro bili odmorni za jedanaestosatni izlet od Strmca preko Baćin Dola, Gračanice, Kapavca, Piljane i Maksimova hrasta do Vladisova.

Prvoga su dana na Pohodu sudjelovala 52 planinara, s tim da su neki hodali kraćom trasom, od Baćin Dola do Piljane. Okrjepa je bila podno Gračanice i na Piljani, a u lovačkoj kući »Graničar« kod Vladisova organizirana je večera i noćenje u kampu i kući, te službeni dio pohoda s dodjelom priznanja i zahvalnica. Posebno smo zahvalni domaćinima, Lovačkoj udruzi »Graničar« iz Starog Petrovog Sela, koja je svoju kuću s tri dvokrevetne sobe, skupnim ležištem, strujom i vodom ponudila na korištenje planinarima koji dolaze u ove krajeve u bilo koje doba godine. Za kontakt telefon i najavu dolaska treba se obratiti na adresu SPS-a. Kako su iste večeri pristigli i oni koji su se odlučili za drugi dan pohoda, bilo nas je sve skupa oko 80, što za ovakav događaj u planini i nije malen broj ljudi.

Drugi je dan oko 60 planinara hodalo trasom dugom osam sati hoda. Neki su išli samo do Crkvenih Vrhovaca, što je i bila predvođena kraća tura za drugi dan pohoda. Od Vladisova do Maksimova hrasta planinare smo prevezli vozilima dobrom makadamskom

cestom kako se ne bi morali vraćati istim putem koji su već prošli dan prije. Od Maksimova hrasta nastavili smo preko Crkvenih Vrhovaca, Šabanova oraha, Klikuna, Jegerove livade i spustili se u dolinu Orljave. Sve je završilo u selu Ratkovici kod kafića »Zlatna dolina«. Okrjepa je bila nakon Crkvenih Vrhovaca (Pavlov dol). Vrijeme je bilo kao i prošle godine, sunčano i ugodno za hodanje.

Zahvaljujući vrijednim planinarima-markacistima iz društava koja se skrbe o putovima na Požeškoj gori, trasa SPP-a ovdje je odlično markirana. I to je jedan od pozitivnih učinaka Pohoda – svi se potrudu da trasa SPP-a bude uređena i dobro markirana, a potom i održavana. Zahvaljujući markacistima, sve kontrolne točke na prve dvije dionice SPP-a imaju kutije s upisnom knjigom i pečatima. Nastavljamo s njihovim postavljanjem i na preostalim kontrolnim točkama nadajući se da ćemo taj posao završiti do kraja godine.

Ovom prilikom Slavonski planinarski savez otvorio je novu točkastu planinarsku obilaznicu »Pet utvrda Požeške gore«. Od osmero planinara koji su krenuli u obilazak, petero ih je obišlo svih pet kontrolnih točaka i zaslužilo povelju. Obilaznica obuhvaća Viškovački grad, Vrhovački grad, Gornju Vrbovu, Dolački grad i utvrdu Gračanicu.

Pohod je osiguravao HGSS, Stanica Požega. Osim jedne manje nezgode koja se dogodila prvoga dana planinaru iz Belišća, sve je drugo proteklo u najboljem redu. Prvi dan planinare su vodili Darko Prusina

(HPD »Zanatlija«, Osijek) i Žarko Roček (PD »Psunj«, Pakrac), a drugi dan Josip Ciganović i Zdravko Ečimović iz HPD-a »Klikun« Pleternica. Darko Prusina iznimno je dobar poznavatelj SPP-a jer ga je dosad obišao čak osam puta, za što je dobio i posebno priznanje SPS-a. To samo dokazuje da nisu u pitanju pečati već ljubav prema našim planinama.

Svim sudionicima ostale su lijepe uspomene koje će nas držati do sljedećeg pohoda 2013. na Dilj gori. Dođite i pridružite nam se jer slavonske planine, iako nisu visoke, nude svakom planinaru dobrodošlicu, umor koji nestaje i uspomene koje ostaju.

Berislav Tkalac

FILIP BALIĆ

Domaćin Dana dalmatinskih planinara bio je HPD »Zolj«

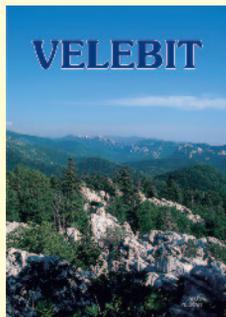
Dani dalmatinskih planinara

U subotu 19. i nedjelju 20. svibnja održani su na izvoru rijeke Cetine Dani dalmatinskih planinara. Organizator akcije bio je HPD »Zolj« iz Vrlike, a na skupu je sudjelovalo više od 300 planinara iz svih krajeva Hrvatske i BiH. Uz dalmatinske planinare, bilo je tu i planinara iz Belišća, te iz Mostara, Busovače, Posušja, Livna i Roškog Polja. Vrijedni domaćini očistili su i pokosili terene za bivakiranje.

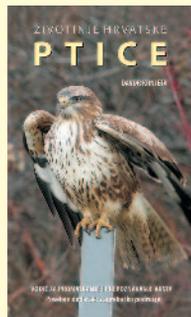
Ocupljanje planinara započelo je već u petak 18. svibnja. Već te večeri nije nedostajalo dobro raspolože-

nja i pjesme. U subotu oko 7 sati krenulo se na zahtjevnije ture, na Rupe (1363 m) i na Lišanjski vrh (1794 m). Vrijeme je bilo vedro, sunčano i ugodno za uspone. Dio sudionika sudjelovao je u misi koja je služena u čast proslave sv. Spasa u krugu starohrvatske crkve iz 9. stoljeća. Skup je svečano otvorio predsjednik HPD-a »Zolj« Tomo Mandarić. Riječ zahvale prisutnima uputio je i tajnik Planinarskog saveza Županije Splitsko-dalmatinske Filip Balić. Predstavnici planinarskih društava uručili su darove domaćinu i zahvalili na domaćinstvu,

PREKO 60% POPUSTA !!!

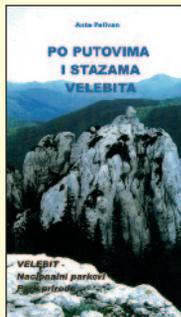
VELEBIT
Autor: **Ante Pelivan**
- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn

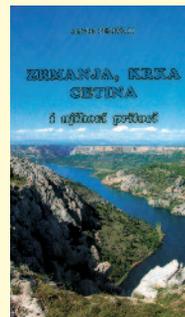
PTICE
Autor: **Davor Krnjeta**
- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografija u boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn

VODIČ PO PRISTUPAČNIM ŠPIJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ
Autor: **Vlado Božić**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič s kartama
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn
Sadašnja **AKCIJSKA** cijena je **290,00 kn**
Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedina no. (poštarina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/5621-929, Fax: 01/6234-058
e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

a marljivi tajnik »Zolja« Bernard Mučalo pozvao je prisutne na ples i druženje.

U nedjelju je izveden uspon prema Marinom bunaru (1438 m), a planinari željni lakšeg planinarenja obilazili su izvore Cetine – preko Begovačkog mosta, Paškog polja i Pločastog mosta.

Sljedeći Dani dalmatinskih planinara održat će se u selu Glavašu podno Dinare, a domaćin će biti HPD »Sinjal 1831« iz Kijeava. Filip Balić

Održan 10. pohod Beliščanskim podravskim pješačkim putom

Deseti pohod »Beliščanskim podravskim pješačkim putom« u organizaciji HPD-a »Belišće« održan je 26. svibnja 2012. Pohod je, kao i uvijek, započeo kod Kajakaškoga kluba »Belišće«, uz Dravu. Ove je godine vrijeme bilo sunčano i toplo, što je privuklo velik broj planinara. Već tradicionalna gostoljubivost domaćina i odlična priprema pohoda također su pridonijeli velikom odazivu planinarskih društava.

Pohod se počeo održavati 2002., prigodom otvorenja prve umjetne stijene za sportsko penjanje u Slavoniji i Baranji. Stazu su uredili tadašnji predsjednik Stjepan Savić i tajnik društva Slobodan Soldo, uz pomoć vrijednih članova društva. Dnevnik pohoda ovjerava se na tri točke: na Mostu 107. brigade HV-a, Svetištu svete Ane u Bistrincima i bari Jugovači u istoimenoj šumi.

Pohod BPPP-om već se tradicionalno održava posljednje subote u svibnju (s mogućnošću noćenja i izleta u nedjelju) pa u kalendaru planinarskih akcija SPS-a zauzima važno mjesto. Uza sve to, staza vodi uz veliku rijeku, koja svojim vijuganjem, brzinom, pješčanim sprudovima i otocima nudi planinarima neke nove vizure. Budući da je ove godine u vrijeme održavanja pohoda vodostaj Drave bio vrlo visok, a voda brza i s velikim plovećim otocima drveća i smeća, nije upriključena vožnja motornim čamcima, kajacima i kanuima,

što je inače dio ponuđenog programa. No, zato nije izostalo spuštanje niz uže (»tirolskom priječnicom«) s mosta do kampa, uz budno oko članova HGSS-a Stanice Osijek i njezina pročelnika Slobodana Solde. Malo bi duži bio popis svih onih vrijednih volontera bez kojih ova manifestacija ne bi bila tako uspješna, no treba istaknuti barem predsjednika HPD-a »Belišće« Zdenka Kovača i tajnicu Milu Andrić koji nastavljaju nesebično i samozatajno razvijati sve oblike planinarstva u jednoj od ponajboljih planinarskih udruga u Slavoniji i Baranji.

Berislav Tkalac

HPD »Pliva« proslavilo 50. obljetnicu

U veljači ove godine navršilo se pedeset ljeta od osnivanja HPD-a »Pliva«, koje spada među najaktivnija srednje velika planinarska društva u Hrvatskoj. Planinarsko društvo ujedno je i jedna od najbrojnih sekcija Društva za športsku rekreaciju »Pliva« (DŠR »Pliva«).

Svečana sjednica povodom 50. obljetnice djelovanja održana je 22. svibnja u dvorani Istraživačkog instituta Plive Hrvatska d.o.o. u Zagrebu. Uz brojne članove našeg Društva, sjednici su prisustvovali Željko Brebrić, predsjednik DŠR-a »Pliva« i glavni tajnik HPS-a Darko Berljak, te brojni gosti iz prijateljskih planinarskih društava i voditelji sekcija Društva za športsku rekreaciju »Pliva«. Nakon uvodnih riječi, pozdravnih govora gostiju i kratkog osvrtu na 50 godina djelovanja Društva predstavljena je knjiga »50 godina HPD-a Pliva (1962 - 2012)«, koju su uredili Tijana Kokić, Antun Kruljac, Erika Salaj-Šmic (glavna urednica), Ervin Schauer, Kristina Šorić, Zdeslav Tajić i Vesna Tisaj. U knjizi su prikazani događaji, aktivnosti i atmosfera u Društvu tijekom 50 godina postojanja. Knjiga je ukrašena fotografijama s naših izleta, a sadrži i dodatak s podacima o Društvu.

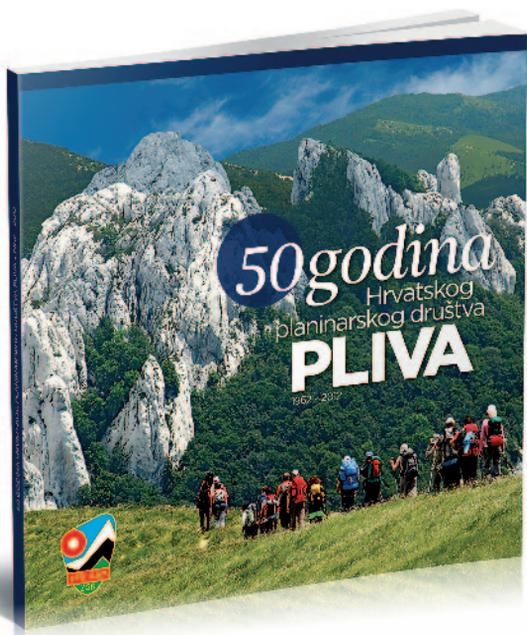
Predstavljen je i novi dnevnik obilaznice »Jubilarnih 50 vrhova«. Obilaznica je točkasta i ima 50 kontrolnih točaka. Od toga su četiri kontrolne točke obvezne i simboliziraju staze koje održava HPD »Pliva«. Ostalih 46 vrhova planinar bira po vlastitoj želji. Dnevnik obilaznice izradili su Anđelko Blažina i Vesna Tisaj uz veliku pomoć Zdenka Kristijana, vanjskog suradnika, člana Komisije za planinarske putove HPS-a.

Na svečanosti su dodijeljena priznanja HPS-a i HPD-a »Pliva«. Priznanja HPS-a zaslužnim članovima uručio je Darko Berljak; dvoje članova nagrađeno je brončanim, četvero srebrnim i petero zlatnim znakom HPS-a, a samo HPD »Pliva«, povodom 50. obljetnice djelovanja, nagrađeno je Posebnim priznanjem HPS-a za izniman doprinos razvitku hrvatskog planinarstva.

HPD »Pliva« dodijelilo je posebne povelje svojim osnivačima Branku Škodi i Tomislavu Frankoviću. Franković je proglašen i počasnim članom (uz Škodu, koji status počasnog člana ima već otprilje). Branko

Beliščanski podravski pješački put

Škoda zasad je i jedini dobitnik nagrade za pedeset godina članstva i vjernosti Društvu. Priznanja za vjernost društvu i trideset godina članstva uručena su dvama članovima, za dvadeset godina jednom članu, a za deset godina članstva priznanja je dobilo dvanaestero naših članova. Priznanja su dodijeljena još nekim našim članovima, za dugogodišnje aktivnosti u Društvu, te Društvu za športsku rekreaciju »Pliva« i Komunikacijama »Plive Hrvatska« d.o.o. Za dugogodišnju uspješnu suradnju dodijeljene su zahvalnice prijateljskim planinarskim društvima i nekim njihovim zaslužnim pojedincima.

Službeni dio svečanosti završio je projekcijom fotografija s naših izleta. Iza svih aktivnosti i uspjeha Društva stoje stotine njegovih članova, bivših i sadašnjih, mlađih i onih »koji malo duže pamte«, a na žalost i onih koji nisu više među nama. Svi su oni, prije svega, svojom ljubavlju prema prirodi, planinama i prijateljima planinarima održali »Plivu« u proteklih pedeset godina. Uložili su u njega tisuće sati volonterskog rada i slobodnog vremena te pridonijeli njegovu održanju i napretku.

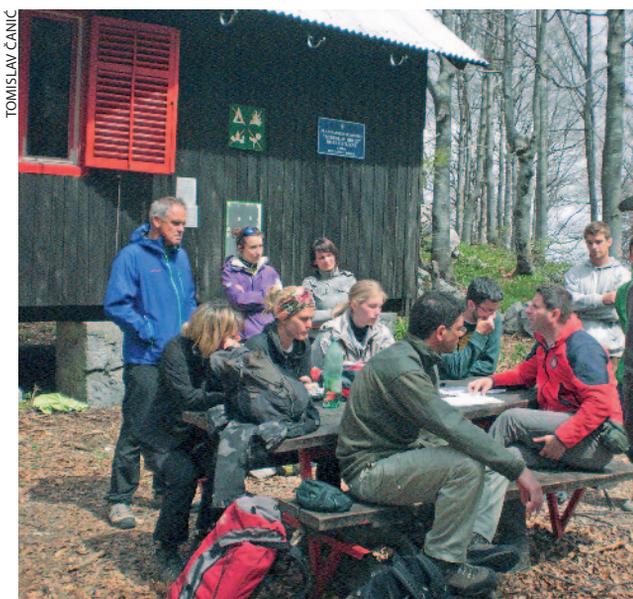
Osim održavanja svečane sjednice, obilježavanje 50. obljetnice Društva nastavlja se u jubilarnoj 2012. organiziranjem prigodnih izleta i našeg tradicionalnog tuluma koji se održava na Petehovcu u Gorskotom kotaru.

Vesna Tisaj

Završila planinarska škola gospićkog željezničara

Nakon dva i pol mjeseca teorijske i praktične nastave, 26 polaznika uspješno je završilo opću planinarsku školu koju je organizirao PD »Željezničar« iz Gospića. Škola je organizirana prema programu HPS-a. Polaznici škole bili su uglavnom ozbiljniji mlađi planinari, a ozbiljan pristup nastavi i stečeno znanje jamče uspješan nastavak planinarskog rada u Gospiću. Sigurno je da će se mnogi od polaznika nastaviti planinarski usavršavati na vodičkim, alpinističkim, markacističkim i spašavateljskim tečajevima. Nastavu su provodili članovi PD-a »Željezničar« iz Gospića i članovi HGSS-a Stanice Gospić na atraktivnim terenima Velebita i Gorskotom kotaru.

Tomislav Čanić

Polaznici planinarske škole gospićkog PD-a »Željezničar« na Bijelim stijenama

Prizor s vježbe Stanice planinarskih vodiča Karlovac

Obnova vještina prve pomoći za planinarske vodiče

Stanica planinarskih vodiča Karlovac u subotu 5. svibnja 2012. u planinarskom domu »Zvonimir Plevnik« na Kalvariji organizirala je radionicu prve pomoći, čiji je cilj bio obnova znanja i vještina. Edukativna interaktivna radionica nadovezala se na predavanje iz prve pomoći koje je održano nekoliko dana prije.

S obzirom na udaljenost od hitne medicinske službe i gorske službe spašavanja, poznavanje postupaka pružanja prve pomoći ima golemu važnost za svakog planinara. U novije se vrijeme poseban naglasak u osposobljavanju laika za pružanje prve pomoći daje mjerama i postupcima kojima se spašava ljudski život, izbjegava prijeteća opasnost ili ublažavaju zdravstvene poteškoće prije stizanja stručne pomoći. Dužnost je svakog planinara, a posebno vodiča, da nesrećenoj osobi pruži pomoć na mjestu događaja, u skladu sa svojim znanjem, iskustvom i mogućnostima. Pružanje pomoći ne smije se odgađati, a vodiči planinarskih izleta trebaju se u takvim situacijama znati snaći s opremom koju posjeduju te ujedno svladati strah i ostati prisebni, istaknuli su instruktori prve pomoći na predavanju i radionici. Polaznicima su prikazali što i kako činiti pri najčešćim nesrećama koje se događaju u planinama i stanjima poput nesvjestice, šoka, krvarenja, ozljeda, prijeloma, sunčanice, toplotnog udara te drugih stanja s kojima se mogu susresti planinari pri boravku i kretanju u prirodi.

Darko Grba

Izborna skupština HPD-a »Sisak«

Na izornoj skupštini HPD-a »Sisak«, održanoj 13. travnja, sisački planinari razriješili su dosadašnju upravu svoje udruge te izabrali novo vodstvo. Za predsjednicu društva izabrana je Marija Medved, dosadašnja tajnica, a za novu tajnicu društva izabrana je Branka Dimov. Blagajničke poslove obavljat će i u sljedećem mandatu

Miroslavka Kalezić. Izabrani su novi Izvršni i Nadzorni odbor, te Sud časti.

Skupština je prihvatila izvješće o radu HPD-a »Sisak«, financijski izvještaj za 2011. i izvješća komisija društva (za vođenje izleta, za gospodarstvo, za planinarske putove, zaštitu prirode, propagandu i rad s mladima), te usvojila program rada za sljedeću godinu. Uz prezentaciju »Gdje smo hodali lani« planinari su se prisjetili nekih od ukupno 34 realizirana izleta i ture iz prethodne godine.

Izornoj skupštini nazočili su kao dragi gosti članovi HPD-a »Zrin« iz Petrinje, na čelu s predsjednikom Sašom Juićem.

Branka Dimov

Dan medvjedeg luka

Planinarsko društvo »Mrsinj« iz Korenice dalo je svoj doprinos u organizaciji Dana medvjedeg luka koji je i ove godine organizirala Turistička zajednica Plitvička jezera. Više stotina stanovnika Korenice, turista i planinara okupilo se ispred restorana »Macola« gdje su degustirali vrlo ukusna jela od medvjedeg luka, bogatog mineralima i vitaminima. Poslije degustacije pedesetak planinara krenulo je od sela Frkašića na pohod prema Bijelim potocima, kroz šume koje su bogate tom korisnom i ljekovitom biljkom. Na obroncima Ličke Plješivice, nakon pet sati pješčenja, planinare je dočekaao grah koji su priredili vrijedni članovi PD-a »Mrsinj« iz Korenice. Društvo koje je osnovano prije nešto više od godinu dana ima već 60 članova, a svojim aktivnostima i planovima privlači sve veću pozornost hrvatskih planinara.

Tomislav Čanić

Likovna kolonija na Piclju kraj Zaboka

Izgradnjom lijepe planinarske kuće i arboretuma autotohno bilja na gruntu Picelj, rad PD-a »Zagorske steze« nije posustao, već se naprotiv otvorio prostor za brojne nove aktivnosti. Uz redovite izlete, edukaciju starijih i mlađih članova nastavlja se suradnja s udrugama sličnih interesa, te s vrtićima i školama, a sve radi razvijanja svijesti o potrebi očuvanja prirode. Tome će nesumnjivo pridonijeti i proljetna opća planinarska škola s pedesetak polaznika iz »Zagorskih steza« i okolnih društava.

Kapacitet planinarske kuće omogućuje kvalitetnu organizaciju škole u prirodi, a blizina Medvednice, Kostelskoga gorja, Trakošćana, Strahinjšćice, Ivanščice i Hušnjakova u Krapini lijepe izlete koje vode vodiči iz »Zagorskih steza«.

Između ostalih aktivnosti na Piclju, pozornost zaokuplja organizacija likovne kolonije Republičkoga likovnog udruženja »Fortuna art«, renomirane likovne udruge sa 160 umjetnika amatera, među kojima ima i eminentnih imena poput Dimitrija Popovića, Dragice

Tijekom boravka na Piclju likovni umjetnici izradili su oko 40 umjetničkih djela

Cvek Jordan, Ljerke Bojkovski, Damira Medveška, Zlatka Čulara i mnogih drugih. Godišnje realiziraju stotinjak akcija, od kojih četvrtinu u inozemstvu.

Tijekom trodnevnoga gostovanja na Piclju od 1. do 3. lipnja dvadeset umjetnika raštrkalo se sa štafelajem i kistom po pitomim zagorskim brežuljcima. Nadahnuti božanstvenim pejzažima Gupčeva i Gajeva kraja izradili

su četrdeset umjetničkih djela u tehnici ulja i akrilika na platnu.

Članovi »Zagorskih steza« i likovnjaci uživali su u ugodnom druženju, a razvila su se i brojna nova prijateljstva. Sve radove umjetnici su donirali »Zagorskim stezama«. U izradi je katalog, a planira se i postava izložbe u planinarskoj kući, dostupna planinarima i svim ljubiteljima likovne umjetnosti. Vrijedi istaknuti da će se prihod od prodaje doniranih umjetničkih slika usmjeriti u djelatnost »Zagorskih steza«, napose u uređenje postojećeg arboretuma, a dio će uljepšati zid neke škole i vrtića.

U organizaciji likovne kolonije na Piclju sudjelovao je i jedan od tvorca arboretuma, prof. dr. Ivan Martinić. Likovnu koloniju otvorila je ministrica zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva dr. Mirela Holy.

Predsjednik PD-a »Zagorske steze« Nikola Turk ističe da će biti još takvih i sličnih događanja. Ujedno se zahvaljuje svima koji su pomogli u organizaciji kolonije, a napose voditelju udruge »Fortuna art« Darku Starešini i njegovim likovnim umjetnicima.

Štefanija Dimać

Na Mrkvištu Dani planinara Ličko-senjske županije

Od 27. do 29. srpnja na Mrkvištu će se održati Dani planinara Ličko-senjske županije. Bit će to zasigurno najmasovniji susret ličko-senjskih planinara, na kojem se očekuje više od 400 sudionika – ne samo iz ličko-senjske županije već iz cijele Hrvatske i iz susjednih zemalja. Za očekivanu masovnost najviše zasluga pripada HPD-u »Zavižan« u Senju, glavnom organizatoru susreta, koji je termin posljednjeg vikenda u srpnju, kada je bilo predviđeno logorovanje planinara na Mrkvištu, prepustio planinarima cijele županije. Dogovor je svih planinarskih društava da svake godine Dane planinara Županije organizira drugo društvo, te da ga po mogućnosti veže uz neki prigodan dan organizatora.

Dolazak planinara predviđen je za petak 27. srpnja, a smještaj je organiziran u planinarskoj kući na Mrkvištu i susjednim planinarskim kućama: na Alanu te u Carevoj i Kuginoj kući. Oni koji zakasne s prijavama morat će ponijeti vlastite šatore i logorovati u njima. U subotu 28. srpnja predviđen je uspon na najviši vrh Srednjeg Velebita – Šatorinu (1624 m), a po povratku s uspona planinare će čekati grah i pečene srdelice. U predvečerje slijede zabavna natjecanja u trčanju u vrećama, bacanju kamena s ramena, bacanju potkove, pikadu i povlačenju užeta. U večernjim satima uz logorsku vatru planinare će zabavljati živa glazba. Predviđen je i program iznenađenja.

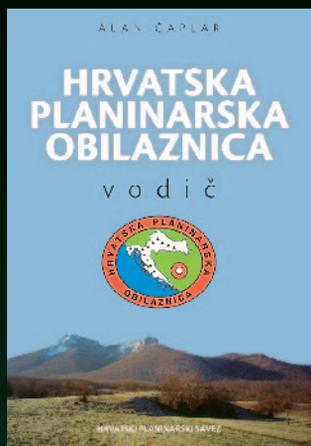
U nedjelju, završnog dana susreta, planiran je izlet na Kozjak, a po povratku slijedi zatvaranje susreta i dodjela priznanja svim društvima i zaslužnim pojedincima te nagradā natjecateljima. Tomislav Čanić

Zabočki planinari i likovni umjetnici s ministricom zaštite okoliša Mirelom Holy na Piclju

- 15. 7. Plodovi gorja 2012 - Dan borovnica - Hodočašće na Božji studenac**
PD Višnjevica, Ravna Gora
pd-visnjevica@gorskikotar.hr
Blažica Sveticki, 098/260-209
- 15. 7. 25. godišnjica pl. obilaznice Putevi Hahlića - kroz Pakleno do Nebesa**
PD Kamenjak, Rijeka
Boris Kurilić, 091/15-03-103
Verdan Grubelić, 091/89-65-552
- 15. 7. Ljetni pohod Vinica - Martinščak**
HPD Vinica, Duga Resa
Stevica Furdek, 098/17-11-594
- 20. - 22. 7. Memorijalni skup »Ivica Plazonić«**
HPD Malačka - Donja Kaštela, Kaštel Stari
Filip Balić, 098/311-797
- 21. 7. Hodočašće Svetom Iliji na Biokovu**
HPD Sveti Jure, Zagvozd
Stjepan Roglič, 091/13-01-964
- 27. - 29. 7. Dani planinara Ličko-senjske županije**
Planinarski savez Ličko-senjske županije, Gospić
Davor Prpić, 099/26-43-868
Marijanka Lopac, 098/97-08-873
- 28. 7. Hodočašće Svetom Juri na Biokovu**
HPD Sveti Jure, Zagvozd
Stjepan Roglič, 091/13-01-964
- 29. 7. 29. akcija »Kretanjem zdravlju«**
HPD Ivančica, Ivanec
Borislav Kušen, 098/90-31-834, borislav.kusen@gmail.com
- 29. 7. Fešta na Portu, Kaštelsko kulturno ljeto**
HPD Malačka - Donja Kaštela, Kaštel Stari
Petar Penga, 099/73-34-866
- 30. 7. - 5. 8. Sedmodnevni pohod Put Oluje**
PU Dinaridi, Split
Ivan Zebić, 091/55-87-611, vranesinj@gmail.com
PU Dinaridi, 095/52-59-769
- 4. - 5. 8. USPON NA DINARU**
Hrvatski planinarski savez
HPS, 01/48-24-143, 01/48-23-625
- 4. - 5. 8. Uspón na Sveto brdo za noć punog miseca**
PD Paklenica, Zadar
spvzadar@gmail.com
Predrag Kurtin, 098/429-006
Marijan Buzov, 098/348-437
- 5. 8. POJ - Pješačenje oko Lokvarskog jezera**
PD Špičunak, Lokve
pdspicunak@yahoo.com
Vilim Novak, 091/25-28-104
- 12. 8. Rokovo u Virovitici**
HPD Papuk, Virovitica
Zvonimir Kovačević, 098/18-52-743, 033/728-618
Vladimir Subota, 098/16-84-839, 033/727-161
- 15. 8. Obilazak puta Otočac - Krasno - Zavižan**
PD Gromovača, Otočac
Anđelko Šporčić, 098/521-777
- 15. 8. Pohod na Skitaču**
PD Skitaci, Labin
- 18. 8. Hodočašće Svetom Roku na Biokovu**
HPD Sveti Jure, Zagvozd
Stjepan Roglič, 091/13-01-964
- 26. 8. 5. planinarski špincer-pohod**
HPD MIV, Varaždin
Milan Turkalj, 091/57-01-392,
turkaljmbg@gmail.com
- 26. 8. Skradskim stazama do Sv. Bernarda**
PD Skradski vrh, Skrad
Ivan Horaček, 091/59-80-707
- 26. 8. 9. ljetni planinarski pohod Sesvete – Lipa**
HPD Lipa, Sesvete
- 1. 9. Tragom zbjega lovinačkog kraja 1991.**
PD Željezničar, Gospić
Paula Fajdić, 098/98-67-191
Tomislav Rukavina, 098/245-319
- 1. 9. 9. marš na Obruču**
PD Obruč, Jelenje
Vedran Stipić, 091/72-61-938
Mario Maršanić, 099/59-82-207
- 1. 9. Treking Hahlić za uru**
PD Obruč, Jelenje
Vedran Stipić, 091/72-61-938
Dejan Ljubas, 091/13-99-277
- u rujnu 2. festival speleološkog filma**
PD Dubovac, Karlovac
Damir Basara, 095/55-13-288
- 2. 9. 37. slet slavonskih planinara**
PD Krndija, Našice
Branko Grubač, 091/55-69-865
slavonski.planinari@gmail.com,
Otmar Tosenberger, 091/18-14-119, 031/814-119
- 2. 9. 34. tradicionalni pohod na Kamene svate**
PD Susedgrad, Zagreb
pdsusedgrad@yahoo.com
Nikola Sedmak, 098/355-446
- 2. 9. Obilazak Belečkog planinarskog puta**
HPD Belecgrad, Belec
Verica Havoić, 098/16-09-056

PLANINARSKKE KNJIGE!

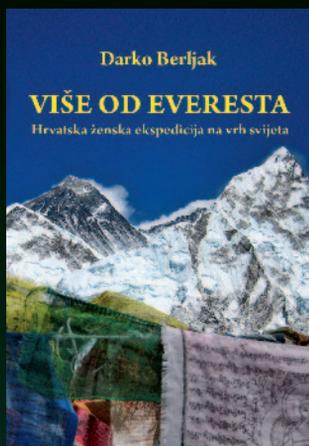

Alan Čaplar
**HRVATSKA
PLANINARSKA
OBILAZNICA**

Hrvatski planinarski savez, 2010.
224 stranice, 21 × 15 cm, u boji

Vodič na sustavan način predstavlja sve važnije hrvatske vrhove i nezamjenjiv je planinarima koji obilaze Hrvatsku planinarsku obilaznicu. Sve kontrolne točke HPO predstavljene su na standardiziran način putem fotografije, opisa vrha i pristupa te drugim praktičnim podacima.

100 kn

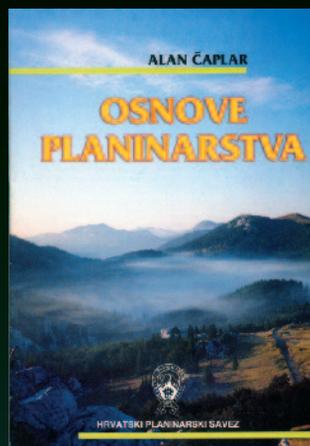
Darko Berljak
VIŠE OD EVERESTA

Hrvatska ženska ekspedicija na vrh svijeta

Libricon i Hrvatski
planinarski savez, 2010.
256 stranica, 24 × 17 cm

Uzbudljiva i atraktivna knjiga vođe hrvatskih himalajskih ekspedicija svjedoči o najvećem hrvatskom planinarskom uspjehu – usponu članice Hrvatske ženske alpinističke ekspedicije »Everest 2009« na najviši vrh svijeta.

220 kn

Alan Čaplar
**OSNOVE
PLANINARSTVA**

priručnik za planinare

Hrvatski planinarski savez, 2003.
80 stranica, 17 × 12 cm, c/b

Sažeti planinarski priručnik, namijenjen za planinarske škole, zabavnim stilom pruža osnovna znanja o planinarstvu koja bi trebao imati svaki početnik, odnosno svatko tko odlazi u planine.

15 kn

Informacije i narudžbe:

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ, Kozarčeva 22, 10000 Zagreb

tel. 01/48-23-624, tel./fax 01/48-24-142, www.plsavez.hr, hps@plsavez.hr